

jsn

Journal

Vol. 4 No.1 December 2014

วารสารวิชาการของสมาคม
ญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย

JAPAN FOUNDATION

ที่ปรึกษา (Editorial Advisory Board)

ศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.ศิริพร วัชสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ (Editor)

รศ.ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการผู้ช่วย (Associate Editor)

คุณเอกสิทธิ์ หนูหนักดี โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรางค์ศรี ดันเสียงสม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ปรานี จงสุจิตรธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.วรินทร์ วูวงศ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.กัลยาณี สัตสุพรรณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชมนาด ศีตีสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.เดวิช เสวตไอยาราม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พันเอกหญิง ผศ.ดร.นงลักษณ์ ลีมีศรี สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
ผศ.ดร.บาร์นี บุญทรง มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ทรายแก้ว ทิพากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.ปิยวรรณ อัศวราชันย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการกลั่นกรองประจำฉบับ (Reviewers)

รศ.ดร.ฉันทนา จันท์บรรจง มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.คมกริช การินทร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.นันท์ชญา มหาจันทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.บาร์นี บุญทรง มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.เบญจางค์ ใจใส แดร์ อาร์สลานิอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.เกษวดี กุหลาบแก้ว มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.อาทิตย์ พงษ์พานิช มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้จัดการวารสาร (Journal Manager)

คุณกมลวรรณ สละคต

เจ้าของ :

สมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย
ห้อง 606 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
URL: jsat.or.th, e-mail: jsn.jsat@gmail.com

กำหนดออก : ปีละ 1 ฉบับ เดือนธันวาคม

พิมพ์ที่

บริษัท สร้างสื่อ จำกัด
17/118 ซ.ประดิพัทธ์ 1 ถนนประดิพัทธ์
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
www.sangsue.co.th

ISSN 2229-1997

วัตถุประสงค์ในการพิมพ์

วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (jsn Journal) เป็นวารสารวิชาการของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีให้คณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาระดับปริญญาโทและเอกได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ใช้วารสารเป็นแหล่งต่อยอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาประเทศชาติในเชิงบูรณาการ
3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายเครือข่ายทางการศึกษาในวงกว้างและเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการในแขนงญี่ปุ่นศึกษาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

jsn Journal ประกอบด้วย บทความรับเชิญ บทความวิจัย บทความวิชาการที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ และรายงานสัมมนา โดยทุกบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วารสารมีการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่แบบออนไลน์ บทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการและการทบทวนโดยผู้รู้เสมอกันด้วยระบบปกปิดชื่อ ข้อความและข้อคิดเห็นต่างๆ ในบทความเป็นของผู้เขียนบทความนั้นๆ ไม่ใช่ความเห็นของกองบรรณาธิการหรือของวารสาร jsn Journal

Aim and Scope

The “jsn Journal” is an academic journal of the Japanese Studies Association in Thailand, and is published once a year. The journal has following objectives:

1. To be a channel for the dissemination of research outputs related to Japan in the humanities and social sciences.
2. To be a platform for scholars, practitioners, and graduate students to share their knowledge and experience, as well as utilize the journal as a source to enhance the body of knowledge that benefits our society and nationally-integrated development.
3. To expand the network as well as strengthen academic cooperation in the area of Japanese studies.

The “jsn Journal” consists of invited papers, original research papers, academic articles, review articles, book reviews and conference reports. Each paper must have an abstract in both Thai and English. The journal is published in simultaneous print and electronic editions. All research articles in this journal have undergone rigorous peer review, based on initial editor screening and double-blind peer review. Any views expressed in the articles are the views of the authors only.

สารบัญ

หน้า

สาส์นจากนายกสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย	v
บรรณาธิการแถลง	vii
Conflict and Democracy in Modern Japan <i>Keiichi Tsunekawa</i>	1
ปัญหาเด็กยากจนในญี่ปุ่น <i>พรทิพย์ วาคาบยาชิ</i>	8
การศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของดนตรีชาติพันธุ์ ในประเทศญี่ปุ่นระหว่างเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา <i>นภดล ทิพย์รัตน์</i>	23
บทวิจารณ์หนังสือ <i>ศิริพร วัชชวัลคุ</i>	40

สารานุกรมจากนิตยสารสมาคมผู้ปกครอง ในประเทศไทย

เรียน ท่านผู้อ่านทุกท่าน

วารสารเครือข่ายผู้ปกครองฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ของสมาคมผู้ปกครองในประเทศไทยซึ่งได้มีการตีพิมพ์ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2011 โดยพิมพ์ปีละ 1 ฉบับในแต่ละฉบับประกอบด้วยบทความทางวิชาการด้านผู้ปกครองในประเทศไทยซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับวารสารฉบับปี 2014 นี้ได้เพิ่มบทวิจารณ์หนังสือเพื่อให้ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วย

สมาคมผู้ปกครองฯ ผลิตวารสารเครือข่ายผู้ปกครองด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นวารสารทางวิชาการด้านผู้ปกครองในระดับชาติ มีความเป็นอิสระจากสถาบันการศึกษาทั้งหลาย เพื่อให้ นักวิชาการด้านผู้ปกครองจากสถาบันต่างๆ ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของตน และเป็นการเผยแพร่ความรู้ด้านผู้ปกครองให้แก่แวดวงวิชาการในสังคมไทย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้วารสารเครือข่ายผู้ปกครองเป็นวารสารทางวิชาการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สมาคมผู้ปกครองฯ จึงได้ดำเนินการนำวารสารนี้เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre หรือ TCI) ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินงานและคาดว่าจะสำเร็จในเร็วๆ นี้

วารสารเครือข่ายผู้ปกครองฉบับนี้ ดำเนินการโดยบรรณาธิการท่านใหม่คือ รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ เมธาพิสิฐ ที่กรุณามารับหน้าที่ต่อเนื่องจากบรรณาธิการท่านเดิม คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา ซึ่งเป็นบรรณาธิการท่านแรกที่บุกเบิกการทรวารสารเครือข่ายผู้ปกครอง โดยผลิตวารสารต่อเนื่องมา 3 ฉบับนับตั้งแต่ปี 2011 ซึ่งทางสมาคมผู้ปกครองฯ ใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

สมาคมญี่ปุ่นศึกษาฯ เชื่อมั่นว่า รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ เมธาพิสิฐ กองบรรณาธิการ และผู้จัดการวารสารชุดใหม่จะทำงานสานต่อจากกองบรรณาธิการชุดเดิม และคงไว้ซึ่งหลักการสำคัญของวารสาร นั่นคือ คุณภาพและความเป็นอิสระทางวิชาการ

สุดท้ายนี้ วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (jsn Journal) จะดำรงอยู่ได้หรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่กับผู้จัดทำวารสาร แต่ขึ้นอยู่กับนักวิชาการที่จะร่วมกันส่งบทความมาตีพิมพ์ในวารสาร และขึ้นอยู่กับผู้อ่านทุกท่านที่จะช่วยกันสนับสนุนวารสาร สมาคมญี่ปุ่นศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาฯ นี้จะได้รับการตอบรับอย่างแข็งขัน ทั้งจากนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาและผู้ที่สนใจเรื่องญี่ปุ่นโดยทั่วไป เพื่อให้วารสารนี้ดำรงอยู่และสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมไทยต่อไปในอนาคต

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ
นายกสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย
ธันวาคม 2014

USS นาริการแปลง

สวัสดีท่านผู้อ่านทุกท่าน

วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ปี ค.ศ. 2014 นี้ปรับเวลาการออกมาเป็นเดือนธันวาคมเพื่อให้สอดคล้องกับรอบปีการศึกษาที่เพิ่งปรับใหม่ และเนื่องในโอกาสที่สมาคมฯ มีการจัดประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 8 ในหัวข้อเรื่อง คลายปม: บทเรียนจากญี่ปุ่น ซึ่งจัดขึ้นที่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เดือนธันวาคม 2014 ในปีนี้ จึงมีบทความที่ทันเหตุการณ์พอดี วารสารเล่มนี้จึงประกอบด้วย บทความรับเชิญ 1 เรื่อง บทความวิจัย 2 เรื่อง และบทวิจารณ์หนังสือ 1 เรื่อง

บทความรับเชิญเรื่อง “Conflict and Democracy in Modern Japan” ได้รับเกียรติจาก Professor Dr. Keiichi Tsunekawa จาก National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS), Japan ซึ่งเดินทางมาจากญี่ปุ่นเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในญี่ปุ่น สรุปความเป็นภาษาไทยในรูปของบทคัดย่อ โดย คุณเอกสิทธิ์ หนูนุกัถ นักวิชาการโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

บทความวิจัยมี 2 เรื่องคือ “ปัญหาเด็กยากจนในญี่ปุ่น” โดย อ.พรทิพย์ วาคาบายาชิ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ “การศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่นระหว่างเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา” โดย ผศ.ดร.นภดล ทิพย์รัตน์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เปิดมุมมองที่หลากหลายของญี่ปุ่นให้ผู้อ่านได้ศึกษาเพิ่มเติม

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง After the Great East Japan Earthquake: Political and Policy Change in Post-Fukushima Japan บรรณาธิการโดย Dominic Al-Badri and Gijs Berends (2013) เขียนโดย รศ.ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเลือกเล่มนี้มาวิจารณ์เพราะมีเนื้อหาที่ละเอียด ครบถ้วน มีการวิเคราะห์วิจารณ์ รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตด้านการเมืองและนโยบายสาธารณะที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่น

วารสารฉบับนี้มีการปรับปรุงกองบรรณาธิการ กำหนดวัตถุประสงค์การจัดพิมพ์ให้ชัดเจน วารสารฯ มีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ทาง URL: jsat.or.th สำหรับปี 2015 สมาคมญี่ปุ่นศึกษาฯ จะปรับการออกวารสารเป็น 2 เล่มต่อปี โดยเล่ม 1 ออกภายในเดือนมิถุนายน และเล่ม 2 ออกภายในเดือนธันวาคม เพื่อให้เพื่อนสมาชิกและนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาได้มีเวทีสำหรับแสดงออกด้านวิชาการเพิ่มขึ้นและอยู่ในระหว่างดำเนินการเข้าสู่ฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ เพิ่มเติม กรุณาแจ้งมาที่กองบรรณาธิการ อีเมล jsn.jsat@gmail.com เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณ The Japan Foundation สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดทำวารสาร และขอขอบคุณ คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้วิจัย เจ้าของบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สนับสนุนและประสานงานจนวารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ เมธาพิสิฐ
บรรณาธิการวารสาร jsn Journal

Conflict and Democracy in Modern Japan*

Keiichi Tsunekawa**

National Graduate Institute for Policy Studies

บทคัดย่อ

กระบวนการเป็นประชาธิปไตยของญี่ปุ่นสมัยใหม่เป็นกระบวนการที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเสี่ยงต่อความอยู่รอดของประชาธิปไตย บทความนี้ให้ความสำคัญกับความอยู่รอดของประชาธิปไตยในญี่ปุ่นซึ่งใช้เวลาประมาณ 90 กว่าปี ผ่านระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของความอยู่รอดของประชาธิปไตยใน 3 ระยะคือ ช่วงที่หนึ่ง สมัยปฏิวัติเมจิจนถึงการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก (ค.ศ. 1868-1890) ช่วงที่สอง สมัยประชาธิปไตยไทโช (ค.ศ. 1905-1932) และช่วงที่สาม สมัยประชาธิปไตยหลังสงครามโลก (ค.ศ. 1945-1958) กว่าประชาธิปไตยจะสามารถปักหลักในญี่ปุ่นได้เมื่อพลังทางการเมืองและสังคมที่เผชิญหน้ากันอยู่นั้นตระหนักรู้ว่าไม่มีเครื่องมือใดที่จะแก้ไขความแตกต่างระหว่างพวกเขาได้นอกจากวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

คำสำคัญ

ความขัดแย้ง ประชาธิปไตย
ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่

* บทความนี้เป็นการปาฐกถาพิเศษที่นำเสนอในการประชุมวิชาการญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 8 ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ เมื่อ 18 ธันวาคม 2014

** Senior Professor, National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS), ที่อยู่: 7-22-1 Roppongi, Minato-ku, Tokyo 106-8677, Japan, อีเมล: k_tunekawa@nifty.com

Conflict and Democracy in Modern Japan^{*}

Keiichi Tsunekawa^{**}

National Graduate Institute for Policy Studies

Abstract

The process of democratization in Japanese history has witnessed conflicts and vulnerable democracy. This paper focuses on the endurance of democracy in Japan, which has taken around 90 years to become endurable. This risky process can be divided into three phases. The first phase was from the Meiji Restoration to the first Diet election (1868-1890). The second phase was the period of Taisho Democracy. The Taisho era was between 1912 and 1926, but Taisho Democracy should be examined over a longer time span, ranging from 1905 to 1932. The last phase was postwar democracy (1945-1958). The endurance of democracy became a reality in Japan only when the social and political forces in contention finally realized that there would be no means other than accepting democratic rule to solve the differences among themselves.

Key words

Conflicts, Democracy,
Modern Japanese history

^{*} This is a shortened version of a keynote speech given at the 8th Japanese Studies Annual Conference held by the Japanese Studies Association in Thailand at the Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Bangkok, Thailand on 18 December, 2014.

^{**} Senior Professor, National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS). Address: 7-22-1 Roppongi, Minato-ku, Tokyo 106-8677, Japan. e-mail: k_tunekawa@nifty.com

1. Introduction

The conflicts in the modern Japanese history have been related to the process of democratization. This paper is concerned with the endurance of democracy rather than a mere transition from a non-democracy to democracy.

In modern Japan, democratization was not an easy straight-forward process but was a process full of painful conflicts with advances and retreats. The endurance of democracy became a reality in Japan only when social and political forces in contention finally realized that there would be no means other than accepting democratic rule of the game to solve differences among themselves. I believe that the similar pattern has been observed not only in Japan but in many other historical cases as well.

Why is it difficult to have an enduring democracy? Because democracy only guarantees fair procedures such as voting rights and political freedom, but does not guarantee any substantial (material and ideational) benefits to the participants. There always remains uncertainty about concrete policies coming out of the democratic process. Historically, many people hesitated to accept such uncertainty of democracy and succumbed to the temptation to support individuals or organizations which

promised to deliver concrete results even if these individuals or organizations were not quite democratic players.

2. Three phases of democratization

How to analyze the democratization in Japan? It took around 90 years for democracy to become endurable in Japan. These 90 years can be divided into three phases of democratization. The first phase is from the Meiji Restoration to the first Diet election (1868-1890). The second phase is the period of the Taisho Democracy. The Taisho era was between 1912 and 1926 but the Taisho Democracy should be examined in a longer time span ranging from 1905 to 1932. The last phase is the postwar democracy (1945-1958).

In looking at each of the three phases of democratization, this paper focuses on 3 C's: conflict, constraints and compromise. I will first look at the nature of the conflict in each phase. Second, political and social forces in contention do not have free hands in their choice of strategies. Their behavior is constrained by structural factors, both domestic and international. We therefore need to look at what the structural constraints for democracy are. And third, I will discuss how the conflicts under structural constraints came to make people compromise and accept democracy.

2.1 First Phase

In the first phase (1868-1890), the main conflict was between those who attempted to build a modern centralized state and those who were adversely affected by such endeavor of modernization. The Meiji government wanted to build a strong state by using the tax revenue extracted from agriculture and the sake (rice wine) production. Such taxation hurt the rural population. At the same time, the government needed to reduce expenditures; so it first reduced and then abolished the stipend payment to samurai (the former dominant class) who shared about 5% of the population. Samurai lost their job, income and social status. Consequently, the Meiji government faced numerous armed rebellions of peasants and former samurai including the 1877 civil war.

One of the structural constraints in this period was the power relation between the government and the opposition. The central government was superior in the military capability to the armed rebels. However, the military weakness of the opposition was compensated by social and political weakness of the government. Most of the government leaders came from lower echelons of the samurai class and lacked authority as legitimate leaders. The authority of the Emperor, which the Meiji leaders wanted to take advantage of, had not yet been firmly rooted in society. Furthermore, there were serious divisions among

the Meiji leaders over foreign policy, economic policy and their institutional preferences. Internationally, the Meiji government attempted to renegotiate the unequal treaties with the western powers which had made Japan lost its autonomy to set import duties. Japan also was forced to give the extraterritorial right to the foreign governments. However, since the negotiation did not go smoothly, the Meiji government was subject to nationalism-based criticism from the opposition. In sum, the domestic and international structures placed the Meiji government in a politically weak position.

Mutual compromise and a partial democratization occurred due to these constraints of domestic and international structures. While the Meiji government crushed the armed opposition by force, the moderate leaders in the government sought for a compromise with moderate opposition. As a result, the constitution was enacted in 1889 and the first Diet election was held in 1890. Due to the limited suffrage, the Diet was an elite institution represented by only one percent of the population (the propertied class). However, it frequently embarrassed the Meiji government by rejecting government-proposed budget plans.

2.2 Second Phase

During the second phase--Taisho Democracy (1905-1932)--, the nature of conflict was no longer between state builders

and the opposition but the main conflict was fought between the conservative military/bureaucratic elites (successors to the Meiji leaders) and the urban masses/middle class people over price policy, tax policy, corruption of the government officials, and the lack of voting rights. By that time, political parties had grown through the parliamentary process and took advantage of the social discontent of lower and middle class people to snatch the government power from the conservative elites in 1918. Before that year, the cabinet was appointed from above in the name of the emperor, but in 1918, political parties were allowed to organize the government. Thereafter, partisan competition emerged as a new form of conflict and fostered patronage politics.

In this period, domestic and international structures strengthened the influence of political parties. First, due to the economic growth, new social forces such as family-business groups (zaibatsu), middle class, and industrial/tertiary-sector workers emerged and became counter-balancing forces vis-à-vis conservative elites. Business groups contributed to strengthening parties although they also maintained close relations with the conservative elites. Middle class people and urban masses went out to streets to make demands on the government; workers organized themselves and went into strikes. They provided counter-balancing forces against conservative groups.

Internationally, Japan regained complete sovereignty by 1911 and being confident of its power, Japan started to enhance its influence in mainland China. Now, both the conservative elites and political parties could appeal the nationalist sentiment of the people. So, the international structure allowed both sides to take advantage of expansionist foreign policy.

Political parties could take advantage of the discontent among the masses and the middle class and succeeded to form the first ever party-led government in 1918 and introduced the male universal suffrage in 1925. They continued to control the government until 1932 except for a short period of time. The military and bureaucratic successors to the Meiji leaders were now clear minority groups. They took externally expansionist policy but could not monopolize the nationalist credential. Being in a weak position, they were forced to accept the party-led government.

However, what Japan had was not a full democracy but a semi-democracy. Political parties were allowed to organize the cabinet but sovereignty was still in the hand of the emperor. In addition, political freedoms were restricted. Leftist parties and radical social movements were banned.

The demise of the Taisho democracy started in the early 1930s. By that time, structural conditions changed to the advantage

of military and bureaucratic elites. Political parties lost trust among the masses and the middle class due to many corruption scandals and undisciplined partisan struggles over power. When the military turned to strengthen militarily expansionist activities abroad, especially in China and Manchuria, political parties could not resist it because they themselves had attempted to refurbish public support by nationalist discourses. The result was the demise of the party government in 1932 and the enhancement of the power of the military, which eventually led the whole nation to the devastating war and defeat.

2.3 Third Phase

The third phase is the postwar democracy (1945-1958). The nature of conflict was multi-faceted and much more complicated than in the Meiji period or in the Taisho period. There were three kinds of conflict; (1) Class conflict between labor and capital represented by leftist parties and conservative parties; (2) Political conflict between those who endorsed the Taisho-Democracy-type semi-democracy and those who wanted to have a full democracy; (3) Policy conflict between those who urged a heavy rearmament of Japan and those who opposed it. A great majority of labor and leftist parties supported a full democracy and opposed a heavy rearmament; capital and conservative parties were divided in their preference on democracy and rearmament.

Structural constraints in this period were brought by the various reforms the American occupation forces implemented in Japan. These measures transformed the power structure of Japan by destructing several pillars of the prewar regime while strengthening new social forces. This process included the dissolution of big family-business groups; the dissolution of big landowners by the land reform; the dissolution of the imperial army, navy and air force; the introduction of many political and social rights into Japan which facilitated activities of labor unions, leftist parties, and liberal mass media. Moreover, power balance in Asia was totally transformed; conservative parties in Japan no longer could take advantage of nationalist appeal.

Weakened by the liberal reforms, facing active and broad resistance from leftist and liberal forces, and not being able to use nationalism to cultivate electoral support, the conservative forces which once hoped to recover the prewar semi-democracy eventually accepted the 1946 constitution and a full democracy by 1958. Some of the leftist forces intended to realize a socialist revolution, but were also forced to accept democracy because the Japanese public opinion did not support violent methods after having experienced heavy sufferings during the war. Finally, democracy became the only game in town in Japan.

3. Conclusion

Here, we have to recall that democracy only guarantees procedural fairness, but do not guarantee specific policy substances. Many atrocities (including human sufferings from environmental contamination) can occur under democracy. To correct such deficiencies, democracy must upgrade itself by improving the rules, institutions, and its modus operandi (method of operation). Such improvement will occur again through conflicts between those who demand reforms and those who insist on the status quo.

The above framework to explain democratization can apply to other historical cases. For instance, the Brazilian constitutions used to give the military the tutelage power to maintain law and order and the Brazilian military frequently intervened in politics. The military-led rule between 1964 and 1985 left a bitter memory of repression, the loss of free-

dom and economic distress. When the civilian rule was recovered in 1985, all political forces and civilian groups were ready to accept the democratic rule of the game. In Korea, the military-led government faced a persistent opposition during its rule between 1961 and 1987; the 1980 repression of the Gwangju uprising was especially harsh and substantially lowered the legitimacy of the military government. The international environment such as Gorbachev's conciliatory policy and the imminent hosting of the Olympic Game forced the Korean military to compromise.

In conclusion, democracy was born of conflicts. As our 3 C's theory indicates, democratization in Japan proceeded through a long process of conflict and compromise among social and political forces. Such process was fostered or impeded by constraints stemming from domestic and international structures.

ปัญหาเด็กยากจนในญี่ปุ่น

พรทิพย์ วาคาบายาชิ*
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัญหาเด็กยากจนในญี่ปุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและสถานการณ์ของเด็กยากจนในญี่ปุ่นปัจจุบัน รวมถึงวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและมาตรการการแก้ไขปัญหาในส่วนของการดำเนินการวิจัยนั้นใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research)

จากการศึกษาพบว่าสาเหตุหลักของความยากจนที่พบในเด็กสืบเนื่องมาจากความยากจนของพ่อแม่ ขนชั้นคนจนมีเพิ่มขึ้นตามความแตกต่างทางชนชั้นในสังคมที่มีมากขึ้นๆ ในปัจจุบัน และชนชั้นคนจนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ทำงานแบบไม่ประจำ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกคนเดียวมีอัตราความยากจนของเด็กที่สูงอย่างเห็นได้ชัด

ความยากจนในวัยเด็กยังส่งผลกระทบไปถึงตัวเด็กในอีกหลายๆ ด้าน เช่น ความสามารถด้านการเรียน พบว่าเด็กที่ยากจนมีความสามารถด้านการเรียนต่ำลง และความยากจนยังเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบเด็กที่ไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้เนื่องจากพ่อแม่ค้างชำระค่าประกันสุขภาพ

ในส่วนมาตรการการแก้ไขปัญหาที่รัฐบาลญี่ปุ่นมีมาตรการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของการจัดสรรเงินช่วยเหลืออยู่หลายด้าน เช่น เงินอุดหนุนค่าเลี้ยงดูบุตร เงินอุดหนุนด้านการศึกษา แต่กลับพบว่า ญี่ปุ่นมีการจ่ายเงินอุดหนุนอยู่ในระดับที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่มีอัตราความยากจนเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้รับเงินจัดสรรจากทางรัฐบาลแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับ 11 ประเทศใน OECD

เด็กซึ่งถือเป็นอนาคตและเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ กำลังเผชิญกับปัญหาความยากจนที่มีเพิ่มมากขึ้นๆ เช่นนี้ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่มากทีเดียวสำหรับญี่ปุ่นซึ่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและเด็กเกิดน้อย

คำ

สำคัญ

เด็กยากจน, ญี่ปุ่น, องค์กร
เพื่อความร่วมมือทาง
เศรษฐกิจและการพัฒนา

* อาจารย์พรทิพย์ วาคาบายาชิ, ที่อยู่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงบางกะปิ เขตห้วยหมาก กรุงเทพมหานคร 10240, อีเมล: a.tsugumi@gmail.com

The Problems of Child Poverty in Japan

Porntip Wakabayashi*
Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Abstract

This study aims to study the problems and situation of child poverty in Japan at the present time, and to analyze their impact and to devise measures to solve these problems. Documentary research was the means employed to collect the data.

According to the study, the main factor of child poverty was the poverty of the parents. At present the number of poor people has been increasing because of the increasing differences in social classes in Japan. Most of the poor people do not have permanent jobs, and some have only a part-time job. Additionally, it is clearly evident that the high rate of child poverty mostly occurs in the family of a single mother.

Poverty affects the children in many ways. Most poor children have low competence in studying and almost no opportunity to pursue higher education. Moreover, poor children do not receive medical services because their parents cannot pay for health insurance. In order to solve these problems, the Japanese government has taken steps to provide help by allocating funds in many ways, for example with child subsidies and education subsidies. However, compared to other developed countries, it was found that Japan has paid subsidies at very low levels. Moreover, compared to the eleven other countries in the OECD, Japan is the only country where the rate of poverty has increased despite the allocation of money.

Japan's major problem is that children, who are the future of the country, are facing problems of poverty, and this problem is exacerbated by the fact that Japan has entered the era of the aged society, and the birth rate is low.

Key words

Child poverty, Japan, OECD

* Lecturer Porntip Wakabayashi, Address: Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Ramkhamhaeng Road, Bangkok 10240, e-mail: a.tsugumi@gmail.com

1. บทนำ

คงยากที่จะเชื่อกันว่าญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 3 ของโลกในปัจจุบันมีอัตราความยากจนของประชากรเด็กที่สูงมากและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ ยังมีคนญี่ปุ่นอีกไม่น้อยที่คิดว่าประเทศของตนเองมีความเท่าเทียมกัน มีประชากรที่อยู่ในชนชั้นกลางมากถึง 100 ล้านคน และเป็นประเทศที่ห่างไกลจากคำว่ายากจน แต่จากประกาศของกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการในปี 2009 พบอัตราความยากจนของเด็กสูงถึง 15.7% ซึ่งหมายความว่าเด็ก 1 ใน 6 คนที่ตกอยู่ในสภาพยากจนและคาดว่าในจำนวนนั้นอาจมีถึง 3 ล้าน 3 แสนคน นอกจากนั้นแล้วจากประกาศขององค์การยูนิเซฟในปี 2012 เรื่องอัตราความยากจนของเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติประเทศ พบว่าญี่ปุ่นมีอัตราความยากจนของเด็กสูงเป็นอันดับที่ 9 จาก 35 ประเทศใน OECD¹ อัตราความยากจนของเด็กญี่ปุ่นที่มีสูงชันนั้นไม่ใช่เพิ่งเริ่มเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ แต่มีมาตั้งแต่ปี 1985 ที่พบว่าอัตราความยากจนของเด็กว่ามีถึง 10.9% หรือในประชากรเด็ก 10 คนจะมีเด็ก 1 คนที่ประสบปัญหายากจน

ญี่ปุ่นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งมี GDP เป็นอันดับสามของโลก แต่กลับเป็นประเทศที่มีอัตราของเด็กยากจนสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นที่ทราบกันดีว่าญี่ปุ่นกำลังเผชิญปัญหาสังคมผู้สูงอายุมากและมีอัตราเด็กเกิดน้อยในปัจจุบัน จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อนั้นแล้วรัฐบาลจึงมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับระบบประกันสังคมเพิ่มมากขึ้นตาม

ไปด้วย และแหล่งที่มาของงบประมาณนั้นส่วนใหญ่แล้วมาจากการเก็บภาษีจากคนหนุ่มสาววัยทำงาน แต่คนหนุ่มสาวที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศนั้น หากว่าในวัยเด็กไม่ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศเท่าที่ควร คงไม่อาจเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยแบกรับอนาคตของประเทศได้ การไม่ให้ความสำคัญกับเด็กเหล่านั้นเท่ากับเป็นการทำร้ายประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงรัฐบาลญี่ปุ่นก็ไม่ได้ปล่อยปละละเลยกับปัญหานี้ แต่อัตราความยากจนในเด็กกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การศึกษาเรื่องปัญหาเด็กยากจนในญี่ปุ่นนี้มุ่งศึกษาถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการของรัฐบาลญี่ปุ่นในการรับมือกับปัญหา

2. คำจำกัดความของคำว่า “ความยากจน”

กล่าวกันว่าคำจำกัดความของคำว่า “ความยากจน” คือ “มาตรฐานการดำรงชีพที่ไม่อาจยอมรับได้” สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดอัตราความยากจนนั้นในส่วนของ OECD ใช้เกณฑ์รายได้ขั้นต่ำต่อปีของครัวเรือน (หักภาษีและเงินประกันสังคมรวมบวกเงินบำนาญยังชีพหลังเกษียณ และเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ เป็นต้น) ซึ่งเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำต่อปีของปี 2004 ที่ใช้วัดระดับความยากจน คือ 1,270,000 เยนต่อ 1 คน ในครัวเรือน 1,800,000 เยนต่อ 2 คน ในครัวเรือน 2,540,000 เยนต่อ 4 คน ในครัวเรือน หากต่ำกว่านั้นถือว่าเข้าข่ายชนชั้นยากจน (Abe, 2008, p. 48)

¹ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา

3. สาเหตุของความยากจน

สาเหตุใหญ่ของเด็กที่ยากจนนั้นมาจากความยากจนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แน่นอนว่าในส่วนของเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองซึ่งเติบโตในสถานรับเลี้ยงเด็กนั้นถือว่าเป็นเด็กกลุ่มที่ยากจนมากที่สุด แต่สำหรับในบทความนี้ขอศึกษาเกี่ยวกับเด็กยากจนที่เกิดและเติบโตในครอบครัวที่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองให้การดูแล

ความยากจนเกิดจากสาเหตุปัจจัยหลายอย่าง แต่ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดคือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงานอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจตกต่ำหรือโดนเลิกจ้าง เงื่อนไขในการจ้างงานแย่ง รายได้ที่ลดลง เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบสาเหตุอื่นๆ อย่างเช่น การเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร การที่ต้องออกจากงานเนื่องจากเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุแล้วต้องแบกรับค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก หรือมีสาเหตุมาจากเหตุจำเป็นส่วนบุคคล เช่น ติดสุราหรือการพนัน โดนหลอกลวงทำให้ต้องเสียทรัพย์ ไปค้าประกันให้

กับบุคคลอื่น หรือเป็นหนี้บัตรเครดิตจำนวนมาก เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงให้เกิดความยากจน ความยากลำบากในการดำเนินชีวิต (Iwata, 2007, pp. 138-139)

4. เด็กยากจนในญี่ปุ่น

4.1) อัตราส่วนของเด็กที่ยากจนในญี่ปุ่น

กลุ่มประชากรที่มีสัดส่วนของความยากจนมากในญี่ปุ่น ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีสัดส่วน 20 - 21% หรือกล่าวได้ว่า ในผู้สูงอายุ 5 คน จะมีคนที่ยากจน 1 คน ส่วนกลุ่มวัยกลางคนถือว่ามีอัตราความยากจนต่ำสุดคือประมาณ 11 - 13% ในส่วนอัตราความยากจนของกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กนั้นพบว่า ในปี 2003 มีถึง 13.7% ต่อมาในปี 2006 เพิ่มขึ้นเป็น 14.2% และ 15.7% ในปี 2009 ตามลำดับ ซึ่งในระยะเวลาเพียง 3 ปี จากปี 2006 ถึงปี 2009 มีเด็กที่ยากจนเพิ่มขึ้นถึง 230,000 คน หรือประมาณ 1 ใน 6 ของเด็กทั้งประเทศที่ตกอยู่ในสภาพยากจน

ตารางที่ 1 อัตราส่วนความยากจนในประเทศกับอัตราส่วนเด็กที่ยากจนในญี่ปุ่น (ปี 1985 – 2009)

ปี ค.ศ. ที่ทำการสำรวจ	1985	1988	1991	1994	1997	2000	2003	2006	2009
อัตราส่วนความยากจนในประเทศ	12.0%	13.2%	13.5%	13.7%	14.6%	15.3%	14.9%	15.7%	16.0%
อัตราส่วนเด็กที่ยากจนในประเทศ	10.9%	12.9%	12.8%	12.1%	13.4%	14.5%	13.7%	14.2%	15.7%

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ ปี 2009

นอกจากนั้นแล้วจากประกาศขององค์กรยูนิเซฟในปี 2012 เรื่องอัตราส่วนของเด็กที่ยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ พบว่า ญี่ปุ่นมีอัตราความยากจนของเด็กสูงเป็นอันดับที่ 9 จาก 35 ประเทศที่พัฒนาแล้วใน OECD ดังจะเห็นได้จากในตารางที่ 2 ในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้ว 35 ประเทศ โรมาเนียเป็นประเทศที่

มีอัตราส่วนของเด็กยากจนมากที่สุดอยู่ที่ 25.5% รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา 23.1% ส่วนญี่ปุ่นนั้นมีอัตราส่วนของเด็กที่ยากจนประมาณ 15% อยู่เป็นอันดับที่ 9 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ในจำนวนเด็กประมาณ 20 ล้านคนทั่วประเทศญี่ปุ่น มีเด็กประมาณ 3,050,000 คน ที่เติบโตอยู่ในครอบครัวที่ยากจน

ตารางที่ 2 อัตราส่วนของเด็กที่ยากจน (เปรียบเทียบ 35 ประเทศใน OECD) (ปี 2012)

อันดับที่	ประเทศ		อันดับที่	ประเทศ	
1	โรมาเนีย	25.5%	19	ฮังการี	10.3%
2	สหรัฐอเมริกา	23.1%	20	เบลเยียม	10.2%
3	ลัตเวีย	18.8%	21	มอลตา	8.9%
4	บัลแกเรีย	17.8%	22	ฝรั่งเศส	8.8%
5	สเปน	17.1%	23	เยอรมัน	8.5%
6	กรีซ	16.0%	24	ไอร์แลนด์	8.4%
7	อิตาลี	15.9%	25	สวิตเซอร์แลนด์	8.1%
8	ลิทัวเนีย	15.4%	26	เชก	7.4%
9	ญี่ปุ่น	14.9%	27	ออสเตรีย	7.3%
10	โปรตุเกส	14.7%	28	สวีเดน	7.3%
11	โปแลนด์	14.5%	29	เดนมาร์ก	6.5%
12	แคนาดา	13.3%	30	สโลวีเนีย	6.3%
13	ลักเซมเบิร์ก	12.3%	31	นอร์เวย์	6.1%
14	อังกฤษ	12.1%	32	เนเธอร์แลนด์	6.1%
15	เอสโตเนีย	11.9%	33	ไซปรัส	6.1%
16	นิวซีแลนด์	11.7%	34	ฟินแลนด์	5.3%
17	สโลวาเกีย	11.2%	35	ไอซ์แลนด์	4.7%
18	ออสเตรเลีย	10.9%			

ที่มา: Report Card 10, Measuring child poverty

4.2) ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว และ อาชีพการงานของพ่อแม่ของเด็กที่ยากจน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหายากจนได้ง่ายนั้นเป็นเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจเรื่องพื้นฐานการดำเนินชีวิตของประชาชนในปี 2004 (ตารางที่ 3) ในเรื่องโครงสร้างของครอบครัวญี่ปุ่นที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี พบว่าประมาณ 63% มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก รองลงมาคือครอบครัวที่มีคน 3 รุ่นอาศัยอยู่ด้วยกัน มีประมาณ 29% หรือคิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของครอบครัวทั้งหมด ส่วนอีกประมาณ 4% เป็นครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียว และเป็นครอบครัวที่มีพ่อเป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียวอยู่ 0.6% ส่วนอีกประมาณ

3% กว่าที่เหลือมีลักษณะเป็นครอบครัวแบบอื่นๆ และเมื่อพิจารณาอัตราส่วนความยากจนโดยแยกตามประเภทของครอบครัวแล้ว พบว่าครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อ แม่ และลูกกับครอบครัวที่มีคน 3 รุ่นอาศัยอยู่ด้วยกันมีอัตราส่วนของเด็กที่ยากจนจำนวนเท่ากันคือ 11% ส่วนครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียวนั้นมีเพียงแค่ประมาณ 4% ซึ่งถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ² แต่กลับมีอัตราส่วนของเด็กที่ยากจนสูงมากอย่างเห็นได้ชัดจนถึง 66% แสดงให้เห็นว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียวเกินกว่าครึ่งตกอยู่ในสภาพยากจน นอกจากนั้นยังพบว่าแม่ที่เลี้ยงลูกคนเดียวกว่า 85% ทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยตัวเอง และมี 1 ใน 5 คนที่อยู่ในสภาพทำงาน 2 แห่งควบคู่กันไป (Abe, 2008, pp. 55-56)

ตารางที่ 3 อัตราส่วนโครงสร้างของครอบครัวญี่ปุ่นและอัตราส่วนเด็กที่ยากจน (ปี 2004)

	อัตราส่วนโครงสร้าง ของครอบครัวญี่ปุ่น	อัตราส่วน เด็กที่ยากจน
ครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อ แม่ และลูก	63.2%	11%
ครอบครัวที่มีคน 3 รุ่นอาศัยอยู่ด้วยกัน	28.5%	11%
ครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียว	4.1%	66%
ครอบครัวที่มีพ่อเป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียว	0.6%	19%
ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเป็นผู้เลี้ยงดู	0.1%	---
ครอบครัวแบบอื่นๆ	3.4%	29%

ที่มา: Abe, 2008, p. 56

² สหรัฐอเมริกามีอัตราส่วนของครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงลูกคนเดียว 15% อังกฤษ 19% เยอรมัน 9%

ต่อไปเมื่อพิจารณาถึงอาชีพการงานของพ่อแม่ของเด็กที่อยู่ในฐานะยากจนแล้วพบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานเป็นแรงงานแบบประจำในธุรกิจขนาดใหญ่มีอัตราความยากจนของเด็กอยู่ที่ 6% ในขณะที่เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานเป็นแรงงานแบบประจำในธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (ธุรกิจที่มีจำนวนพนักงานไม่เกิน 30 คน) นั้นมีอัตราความยากจนเพิ่มขึ้นไปถึง 3 เท่าคือ 19% ยิ่งไปกว่านั้นในส่วนของเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานเป็นแรงงานแบบสัญญาหรือแรงงานแบบไม่ประจำมีอัตราความยากจนสูงถึง 29% (Abe, 2008, p. 68)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เข้าใจได้ว่าเด็กที่ตกอยู่ในสภาพยากจนส่วนใหญ่แล้วเติบโตอยู่ในครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้เลี้ยงดูคนเดียว รวมถึงครอบครัวที่พ่อแม่ประกอบอาชีพและมีรายได้ที่ไม่มั่นคง

5. ผลกระทบที่มีต่อเด็ก

จากการศึกษาพบว่าความยากจนในวัยเด็กยังส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมไปถึงตัวเด็กในหลายๆ ด้านด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น

5.1) ผลกระทบทางด้านการศึกษา

ในด้านการศึกษาพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กยากจนหลายอย่าง โดยเห็นได้จากผลการสำรวจที่กระทรวงศึกษาธิการเรื่องการยื่นเรื่องขอลดหรือยกเว้นค่าเล่าเรียนของเด็กชั้นมัธยมปลายในโรงเรียนรัฐบาลในปี 2008 พบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมปลายของโรงเรียนรัฐบาลที่ยื่นเรื่องขอลดหรือยกเว้นค่าเล่าเรียนด้วยเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจของพ่อแม่เพิ่มขึ้นไปถึง 230,620 คน ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 3 เท่าของปี 1996 ซึ่งเป็นปีที่ได้

เริ่มทำการสำรวจ (Ōsawa, 2010, p. 95) นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ขอความช่วยเหลือด้านการศึกษายังเช่น อุปกรณ์การเรียนหรือค่าอาหารกลางวัน ซึ่งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือครอบครัวของเด็กชั้นประถมและมัธยมต้นที่ประสบความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยที่ในปี 2007 มีถึง 1,420,000 คน และอัตราการจ่ายเงินช่วยเหลือก็เพิ่มขึ้นจากปี 1998 เป็น 13.7% หรือเกือบ 2 เท่า (Utsunomiya & Yuasa, 2009, p. 26)

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าพ่อแม่ที่มีรายได้สำหรับใช้จ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรได้น้อย จะส่งผลต่อโอกาสทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของตัวเด็ก เช่น การเรียนพิเศษหรือการเรียนเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากด้านวิชาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเด็ก เช่น การเรียนกีฬาหรือดนตรี เป็นต้น รวมถึงโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของเด็กด้วย

นอกจากนั้นจากผลการสำรวจเรื่องอัตราส่วนระดับการศึกษาของบิดาที่เชื่อมโยงกับระดับการศึกษาของเด็กในปี 2006 พบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีรายได้ต่ำมีเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับบิดามารดาที่มีรายได้สูง และยังส่งผลกระทบไปถึงระดับการศึกษาของบุตรด้วย ดังจะเห็นได้จากในตารางที่ 4 จะเห็นว่าบุตรของบิดาที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจะสามารถศึกษาจนจบระดับมหาวิทยาลัยได้ถึง 66% ในขณะที่บุตรของบิดาที่จบการศึกษาเพียงระดับมัธยมต้นจะจบการศึกษาระดับมัธยมต้นเช่นเดียวกับบิดา 31% จบการศึกษาระดับมัธยมปลายถึง 55% และมีเพียงแค่ 14% ที่สามารถศึกษาจนจบระดับมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 อัตราส่วนระดับการศึกษาของบิดาที่เชื่อมโยงกับระดับการศึกษาของเด็ก

	บุตรสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมต้น	บุตรสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมปลาย	บุตรสำเร็จการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย
บิดาสำเร็จการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย	4%	30%	66%
บิดาสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมปลาย	8%	53%	39%
บิดาสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมต้น	31%	55%	14%

ที่มา: Abe, 2008, p. 56

ในส่วนของเรื่องผลการเรียนนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าความยากจนส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลการเรียนของเด็ก แต่จากผลสำรวจของมหาวิทยาลัยโอซะโนมิสึ ในปี 2003 (ตารางที่ 5) เปรียบเทียบเรื่องรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนกับค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาเลขคณิตของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวง แสดงให้เห็นว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 3,000,000 เยนต่อปี ได้คะแนนวิชาเลขคณิตเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มากเพียงแค่ 31.6% และจากตารางยังเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่มากขึ้นของครอบครัวด้วย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ชั้น ป.6 แบ่งตามรายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน (ปี 2003)

รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน (เยน)	ค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ชั้น ป.6
ตั้งแต่ 2,000,000 ขึ้นไป	31.6%
ตั้งแต่ 3,000,000 ขึ้นไป	42.1%
ตั้งแต่ 4,000,000 ขึ้นไป	45.5%
ตั้งแต่ 5,000,000 ขึ้นไป	43.9%
ตั้งแต่ 7,000,000 ขึ้นไป	47.2%
ตั้งแต่ 9,000,000 ขึ้นไป	59.4%
ตั้งแต่ 10,000,000 ขึ้นไป	65.0%
ตั้งแต่ 12,000,000 ขึ้นไป	68.4%

ที่มา: Yamano, 2008, p. 96

นอกจากนั้นแล้วจากการสำรวจผลการสอบวัดผลการศึกษาในระดับทั่วประเทศที่จัดขึ้นในปี 2008 เรื่องอัตราส่วนการตอบคำถามถูกของเด็กชั้นประถมปีที่ 6 กับรายได้ของผู้ปกครอง พบว่าเด็กชั้นประถมปีที่ 6 มีอัตราการตอบคำถามถูกเพิ่มมากขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ปกครอง นอกจากนี้แล้วความยากจนยังส่งผลให้ความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเรียนของเด็กลดลงอีกด้วย (Aoto, n.d., p. 6)

5.2) ผลกระทบทางด้านสุขภาพ

ในเรื่องของสุขภาพพบว่าเด็กยากจนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย จากการสำรวจในเรื่องสุขภาพของเด็กในปี 2008 ของกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการพบว่าเด็กตั้งแต่ชั้นมัธยมต้นลงไปทั่วประเทศซึ่งอยู่ในสภาพไม่มีประกันสุขภาพเนื่องจากพ่อแม่ค้างชำระค่าประกันสุขภาพให้กับรัฐมีถึงประมาณ 33,000 คน ส่งผลให้เด็กในกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ (Ōsawa, 2010, p. 95)

นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านโภชนาการในเด็กกลุ่มที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย เนื่องจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาในตอนเย็น หรือทำงานในวันเสาร์อาทิตย์เพื่อหารายได้เสริมมาจุนเจือครอบครัวทำให้กลับบ้านดึกไม่มีเวลาในการเตรียมอาหารที่มีประโยชน์ทางโภชนาการเท่าที่ควร และพบว่ามีเด็กในกลุ่มนี้ไม่น้อยที่มาโรงเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้าหรือมีเด็กที่นำอาหารกลางวันของโรงเรียนกลับไปเป็นอาหารมื้อเย็น ส่งผลให้มีเด็กที่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอและมีปัญหาด้านสุขภาพมากเมื่อเทียบกับเด็กปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน (Kobayashi, 2009, p. 91)

5.3) ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในโรงเรียน

สภาพความไม่เท่าเทียมกันของเด็ก เช่น เสื้อผ้าที่เก่า ขาด สกปรก อุปกรณ์การเรียนไม่ครบ หรือการไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ ได้ เป็นต้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในโรงเรียนของเด็ก และส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ไม่มีเพื่อน ถูกล้อเลียนหรือกลั่นแกล้ง นอกจากนี้จากการศึกษา ยังพบว่าเด็กเก็บตัวไม่ไปโรงเรียน หรือต้องออกจากโรงเรียนกลางคันในกลุ่มเด็กยากจนเพิ่มมากขึ้น (Kobayashi, 2009, p. 90)

5.4) ผลกระทบทางด้านครอบครัว

พบกรณีที่เด็กถูกทำร้ายหรือโดนทารุณกรรมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพ่อแม่มีความเครียดจากเรื่องงานและสภาพเศรษฐกิจ จากผลการสำรวจสถานรับให้คำปรึกษาปัญหาเด็ก 11 แห่งในเขตโตเกียวของกรมสุขภาพ และสวัสดิการของกรุงโตเกียวในปี 2003 พบว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกทารุณกรรมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองสูงกว่าเด็กทั่วไป โดยเมื่อพิจารณาจากสภาพทางครอบครัวของเด็กที่ถูกทารุณกรรมในตารางที่ 6 พบว่าเด็กที่ถูกทารุณกรรมอยู่ในครอบครัวที่พ่อหรือแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกคนเดียวและครอบครัวที่มีความลำบากเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจสูงถึง 31.8% และ 30.8% ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่รองลงมาของสภาพครอบครัวของเด็กที่ถูกทารุณกรรมพบว่าต่างมีสาเหตุมาจากความลำบากเนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 6 สภาพทางครอบครัวของเด็กที่ถูกทารุณกรรม

สภาพทางครอบครัว		เหตุปัจจัยที่รองลงมา 3 ปัจจัย		
		①	②	③
1. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว	460 เรื่อง (31.8%)	ลำบากเนื่องจาก สภาวะเศรษฐกิจ	โดดเดี่ยว	การงานอาชีพ ไม่มั่นคง
2. ลำบากเนื่องจาก สภาวะเศรษฐกิจ	446 เรื่อง (30.8%)	ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว	โดดเดี่ยว	การงานอาชีพ ไม่มั่นคง
3. โดดเดี่ยว	341 เรื่อง (23.6%)	ลำบากเนื่องจาก สภาวะเศรษฐกิจ	ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว	การงานอาชีพ ไม่มั่นคง
4. ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภรรยาไม่ราบรื่น	295 เรื่อง (20.4%)	ลำบากเนื่องจาก สภาวะเศรษฐกิจ	โดดเดี่ยว	เหนื่อยล้าจาก การเลี้ยงบุตร
5. เหนื่อยล้าจากการ เลี้ยงบุตร	261 เรื่อง (18.0%)	ลำบากเนื่องจาก สภาวะเศรษฐกิจ	ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว	โดดเดี่ยว

ที่มา: Yamano, 2008, p. 107

นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่เชื่อมโยงมาจากสาเหตุของความยากจน เช่น ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายจากการสำรวจเยาวชนผู้ถูกต้องขังใหม่จำนวน 5,248 คน ในสถานต้องขังเด็กและเยาวชนของกระทรวงยุติธรรมในปี 2004 พบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ยากจนถึง 27.4% และยังพบว่ายิ่งเป็นความผิดร้ายแรงมากเท่าไรส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน (Abe, 2008, p. 14)

6. มาตรการการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

ในขณะที่อัตราความยากจนของทั้งประเทศ รวมถึงอัตราส่วนของเด็กยากจนในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นนั้น รัฐบาลมีมาตรการอย่างไรต่อปัญหานี้

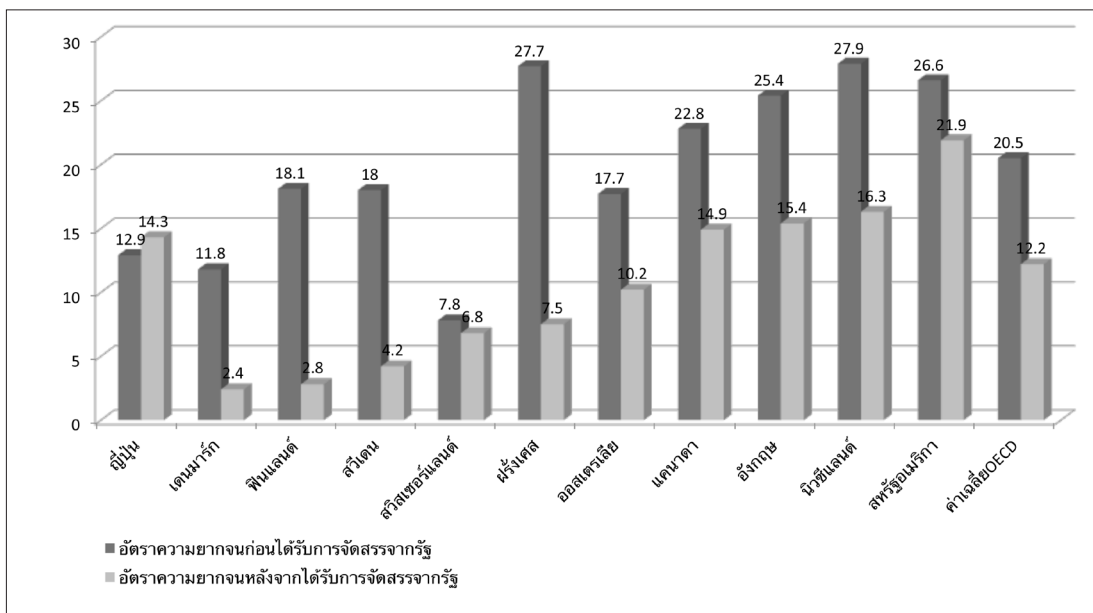
เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในยุโรปหรืออเมริกาแล้ว ญี่ปุ่นนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีอัตรา

การตกงานต่ำ รวมถึงคำกล่าวที่ว่า “ประชากรในประเทศส่วนใหญ่อยู่ในชนชั้นกลาง” ได้ฝังลึกอยู่ในสังคมญี่ปุ่นมาเป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้เองทำให้ทั้งรัฐบาลและผู้คนในสังคมต่างไม่ให้ความสนใจต่อปัญหาความยากจน แต่พบความจริงที่ว่าอัตราความยากจนของญี่ปุ่นสูงเมื่อเทียบกับประเทศใน OECD อื่นๆ ตั้งแต่ช่วงปีทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา แต่กลับไม่มีมาตรการใดๆ ออกมารองรับ

หากจะพิจารณาจากการจัดสรรเงินของภาครัฐในการช่วยเหลือประชาชนในแต่ละประเทศ จะมีมาตรการช่วยเหลือในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการนำเอาเงินภาษีที่รัฐเก็บได้จากรายได้ของประชาชน การจ่ายเงินค่าประกันสังคมต่างๆ มาจัดสรรเป็นเงินช่วยเหลือคืนกลับไปสู่ประชาชนในรูปของเงินอุดหนุนต่างๆ เช่น เงินอุดหนุนค่าเลี้ยงดูบุตร เงินบำนาญผู้สูงอายุ เป็นต้น แต่จากการศึกษาเรื่องอัตราความยากจน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนได้รับเงินจัดสรรกับหลังจากที่ได้รับเงินจัดสรรแล้วของ 11 ประเทศใน OECD ในปี 2007 (แผนภูมิที่ 1) พบว่ามีเพียงญี่ปุ่นประเทศเดียวที่มีอัตราส่วนความยากจนเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้รับการจัดสรรเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้วคือจาก 12.9% เพิ่มขึ้นเป็น 14.3% และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในยุโรปเหนืออย่างฟินแลนด์ พบว่ามีอัตราส่วนความยากจนก่อนที่จะได้รับเงินจัดสรรจากรัฐอยู่ที่ 18.1% ซึ่งสูงกว่าญี่ปุ่น แต่หลังจากที่ได้รับเงินจัดสรรแล้วอัตราความ

ยากจนก็ลดลงอย่างมากเหลือเพียงแค่ 2.8% หรืออย่างฝรั่งเศสพบว่ามียอดความยากจนก่อนการได้รับเงินจัดสรรสูงกว่าญี่ปุ่นมากถึง 27.7% แต่พอได้รับเงินจัดสรรต่างๆ จากรัฐแล้ว อัตราความยากจนกลับลดลงมากจนต่ำกว่าญี่ปุ่น และจากผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นว่าระบบการจัดสรรเงินภาษีของญี่ปุ่นไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนภายในประเทศแต่กลับยิ่งทำให้สถานการณ์ความยากจนในประเทศรวมถึงสถานการณ์ความยากจนของเด็กเลวร้ายลง

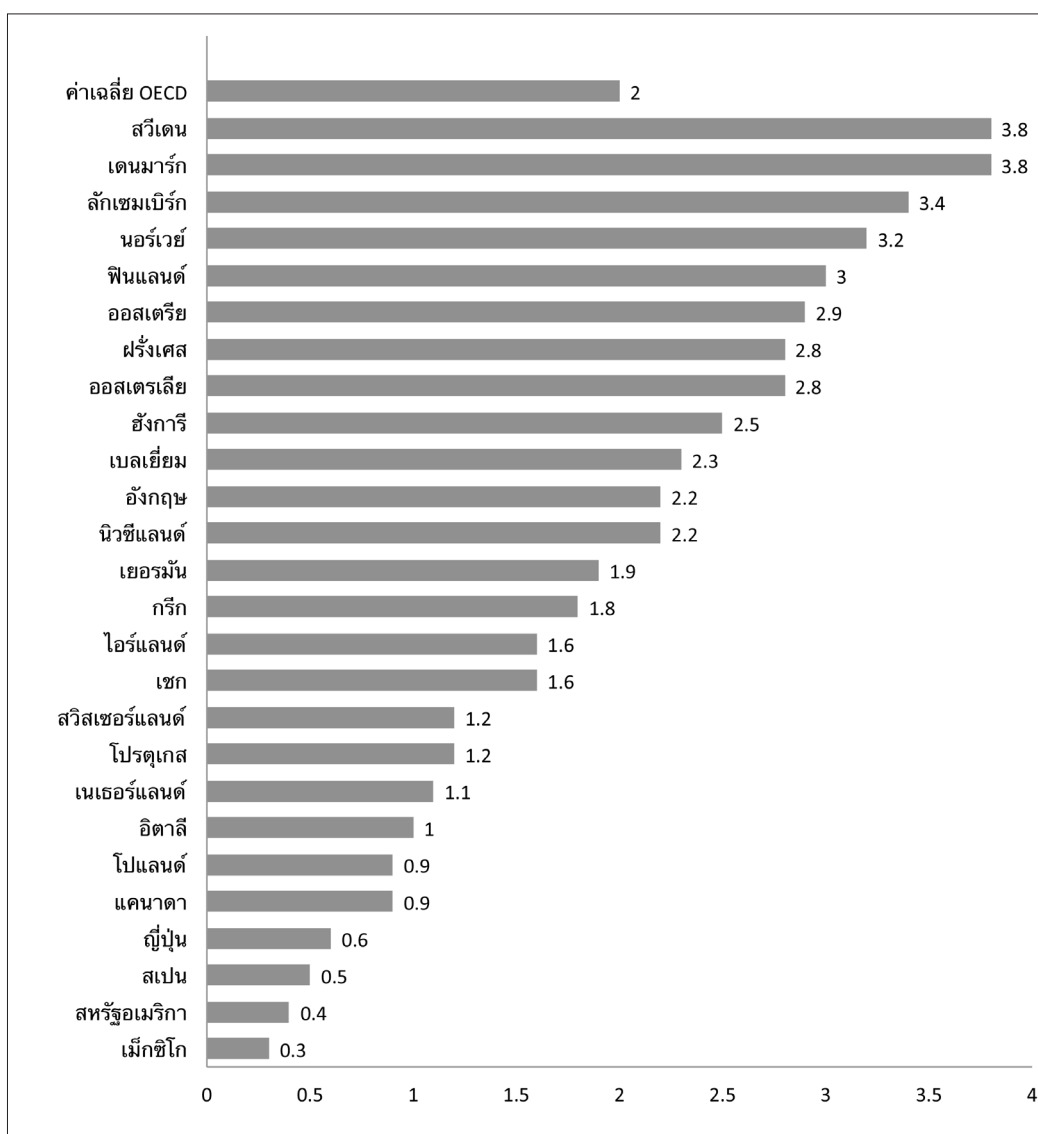
แผนภูมิที่ 1 อัตราส่วนความยากจนก่อนได้รับการจัดสรรจากรัฐและหลังจากที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐ (เปรียบเทียบระหว่าง 11 ประเทศหลักใน OECD รวมกับค่าเฉลี่ยของ OECD) (ปี 2007)

ที่มา: Yamano, 2008, p. 45

เมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนของรายจ่ายทางสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัวของภาครัฐ³ ต่อ GDP ซึ่ง OECD ได้ทำการสำรวจในปี 2004 (แผนภูมิที่ 2) แล้วพบว่าญี่ปุ่นมีอัตราส่วนของรายจ่ายทางสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัวซึ่งรัฐบาลช่วยอุดหนุนต่ำมาก

เพียง 0.6% รองจากเม็กซิโก สหรัฐอเมริกา และ สเปน เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลญี่ปุ่นจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือประชาชนเป็นอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วใน OECD อื่นๆ

³ รายจ่ายทางสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัว คือ เงินที่รัฐบาลจ่ายให้ประชาชนเพื่อใช้ในครอบครัว เช่น เงินอุดหนุนในการเลี้ยงดูเด็ก เงินช่วยเหลือเมื่อตอนคลอดบุตร และเมื่อตอนลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น

แผนภูมิที่ 2 อัตราส่วนของรายจ่ายทางสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัวของภาครัฐต่อ GDP (เปรียบเทียบกับ 26 ประเทศใน OECD) (ปี 2004)

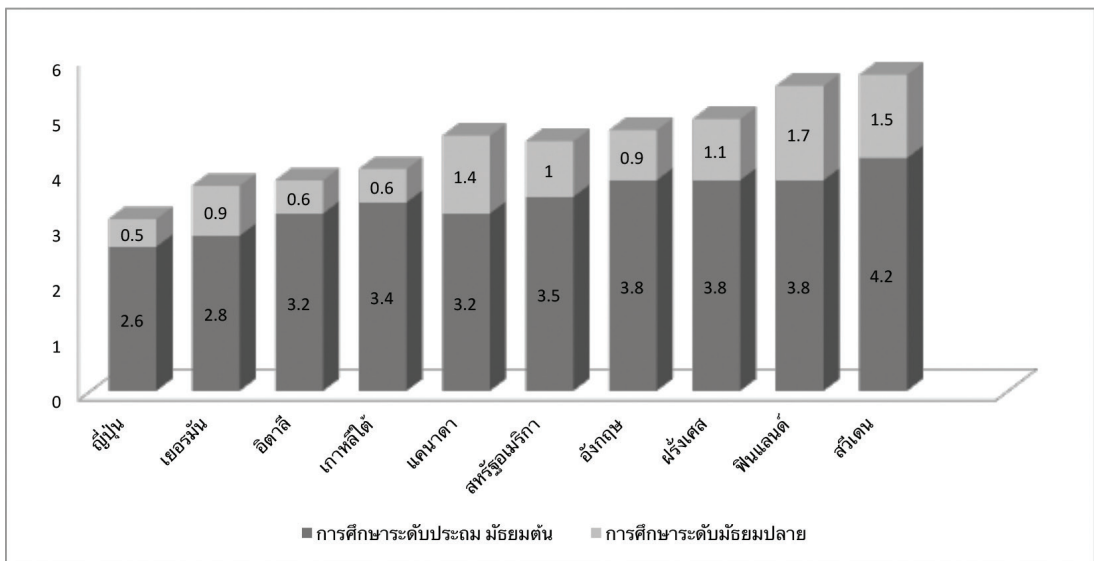
ที่มา: Yamano, 2008, p. 49

สำหรับในด้านการศึกษานั้น เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของ OECD ในปี 2008 เรื่องเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของภาครัฐ (แผนภูมิที่ 3) พบว่าญี่ปุ่นมีอัตราส่วนของรายจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการ

ศึกษาอยู่ที่เพียงแค่ 3.4% ต่อ GDP ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศในยุโรปเหนืออย่างฟินแลนด์หรือสวีเดนพบว่ารัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาสูงถึง 5-7% หรือแม้แต่ประเทศที่มีอัตราความยากจน

ในเด็กสูงกว่าญี่ปุ่นอย่างสหรัฐอเมริกากลับให้เงินช่วยเหลือในด้านการศึกษามากกว่าญี่ปุ่น ซึ่งถือว่าในเรื่องการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาของญี่ปุ่นนั้นอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ และหากดูลงไปรายละเอียดจะเห็นว่า การจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาทั้งในระดับประถม มัธยมต้น (2.6%) และระดับมัธยมปลาย (0.5%) ก็อยู่ในระดับต่ำที่สุดด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้วการจ่ายเงินอุดหนุนด้าน

การศึกษาในกรณีของญี่ปุ่นนั้น โดยมากมักจะอุดหนุนไปที่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา มีน้อยมากที่จะช่วยเหลือไปที่เด็กโดยตรง และส่วนใหญ่แล้วจะเป็นระบบการให้กู้ยืมเงิน ซึ่งหลังจากที่จบการศึกษาแล้ว นักเรียนจะต้องเป็นผู้ใช้เงินคืนให้กับรัฐบาลโดยตรง สำหรับนักเรียนที่ประสงค์จะศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายนั้นส่วนใหญ่แล้วครอบครัวจะต้องเป็นผู้แบกรับภาระทั้งหมดไว้เอง

แผนภูมิที่ 3 อัตราส่วนของการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่อ GDP (ปี 2008)

ที่มา: Yamano, 2008, p. 78

และหากพิจารณาจากร่องการจ่ายเงินค่าเบี้ยยังชีพ (生活保護) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการของภาครัฐก็พบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ญี่ปุ่นมีอัตราการจ่ายเงินค่าเบี้ยยังชีพในปีงบประมาณ 2012 เพียง 1.6% ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น อังกฤษ 9.27% (ปี 2010) เยอรมัน 8.2% (ปี 2009) ฝรั่งเศส 5.7% (ปี 2010) สวีเดน 4.5% (ปี 2009) (NHK, 2012)

จากมาตรการด้านการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ของรัฐบาลญี่ปุ่นที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นนี้ ไม่ได้ทำให้ความยากจนในประเทศลดน้อยลงแต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเรื่องนี้ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลต้องหันกลับมาทบทวนมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังต่อไป

7. บทสรุป

ประเทศอังกฤษมีอัตราส่วนของเด็กยากจนสูงขึ้นถึงประมาณ 8% ตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 จนมาถึงปี 2000 มีตัวเลขของเด็กยากจนสูงถึง 15.4% แต่หลังจากที่นายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ ได้ออกประกาศกำจัดความยากจนในเด็กให้หมดสิ้นไป หน่วยงานต่างๆ ของรัฐต่างหันมาให้ความสนใจและร่วมกันหามาตรการการแก้ไขปัญหาความยากจนในเด็กอย่างเอาใจจริงเอาใจส่งผลให้สามารถช่วยเหลือเด็กกว่า 7 แสนคนให้พ้นจากสภาพยากจนได้ในระยะเวลาเพียง 5 ปี เด็กยากจนในอังกฤษส่วนมากจะใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่ที่ไม่ได้ทำงาน ดังนั้น มาตรการในการแก้ปัญหาจึงเน้นที่การหางานให้กับพ่อแม่ของเด็กเป็นหลัก ร่วมด้วยกับการแก้ไขปัญหาเรื่องค่าแรงขั้นต่ำ เพิ่มบริการสถานรับดูแลเด็ก สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อกับการเลี้ยงดูบุตรควบคู่ไปกับการทำงานให้พ่อแม่ นอกจากนี้ยังมีนโยบายลดหย่อนภาษี และให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ด้วยมาตรการทั้งหลายเหล่านี้ส่งผลให้เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่ไม่ได้ทำงานมีอัตราส่วนลดลงจาก 18.4% ในปี 1997 ลงมาอยู่ที่ 15.3% ในปี 2006 (Yamano, 2008, pp. 251-252)

ในกรณีของประเทศเดนมาร์กสามารถเลิกจ้างแรงงานที่เกินความจำเป็นได้ทุกเมื่อ แต่แรงงานที่โดนให้ออกจากงานจะได้รับเงินค่าประกันการตกงานจำนวนมาก นอกจากนั้นที่เดนมาร์กยังมีระบบที่ว่าหากทำงานในประเภทเดียวกันจะได้รับเงินเดือนเท่ากัน และเงินเดือนจะไม่ขึ้นแม้จะทำงานที่เดียวติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน สิ่งที่สำคัญคือการฝึกฝนทักษะในการทำงาน ดังนั้น การตกงานจึงถือเป็นโอกาสที่ดีในการเพิ่มทักษะให้กับตัวเอง อีกทั้งในประเทศยังมีสถานที่ฝึกอาชีพที่สามารถเข้า

รับการฝึกอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอยู่หลายแห่ง นอกจากนั้นในกรณีที่คลอดบุตรจะมีระบบที่เลี้ยงมาเยี่ยมที่บ้านเป็นประจำ เมื่อเด็กอายุ 6 เดือนถึง 3 ขวบจะได้รับสิทธิเข้าเนอร์สเซอรี่ฟรี ซึ่งที่เดนมาร์กประชาชนรับภาระเสียภาษีและเงินค่าประกันสังคมให้กับรัฐถึงกว่า 70% ของเงินเดือน จึงมีระบบสวัสดิการที่สูงมากเช่นนี้ (Nakatani, 2008, pp. 341-342)

ในส่วนของผู้ป่วนนั้น ความยากจนในเด็กมีสาเหตุใหญ่มาจากความยากจนของพ่อแม่ วิธีแก้ไขที่ดีที่สุดคือแก้ไขที่สาเหตุนั้น แต่ที่ญี่ปุ่นมีสภาพการจ้างงานต่างจากอังกฤษ คือ 1 ใน 3 ของจำนวนแรงงานในญี่ปุ่นปัจจุบันเป็นแรงงานแบบไม่ประจำ ซึ่งเรื่องนี้เป็นผลมาจากนโยบายในการที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานให้กับภาคธุรกิจของรัฐบาลญี่ปุ่น และที่ญี่ปุ่นก็ไม่เหมือนกับเดนมาร์กถึงแม้ทำงานประเภทเดียวกัน แต่ถ้าเปรียบเทียบกับแรงงานแบบประจำแล้วแรงงานแบบไม่ประจำถือว่ามียาได้และสวัสดิการที่ต่ำกว่ามาก ส่วนแรงงานแบบไม่ประจำในภาคอุตสาหกรรมยังไม่มีความมั่นคงเนื่องจากมีความเสี่ยงสูงที่จะโดนเลิกจ้างตามสภาพเศรษฐกิจ ถ้าหากนโยบายด้านการจ้างงานของประเทศยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป ปัญหาความยากจนของเด็กก็คงไม่มีวันแก้ไขได้ รัฐบาลต้องหันมาเอาใจจริงเอาใจจังกับการแก้ปัญหาความยากจนในประเทศ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ให้เงินช่วยเหลือแต่ต้องแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุทั้งในเรื่องการจ้างงานที่มั่นคง และการให้ความช่วยเหลือในทางที่เอื้อต่อแม่ที่เลี้ยงลูกคนเดียว เพื่อให้เด็กที่ตกอยู่ในสภาพยากจนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้เท่าเทียมกับเด็กทั่วๆ ไป เพื่อที่เด็กเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต

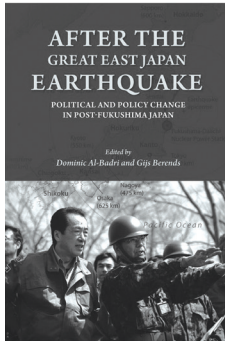
เอกสารอ้างอิง (References)

- Abe, Aya. (2008). *Kodomo No Hinkon: Nihon no Fukōhei o Kangaeru*. Tokyo: Iwanami Shinsho. (in Japanese)
- Iwata, Masami. (2007). *Gendai No Hinkon: Wākingupua / Hōmurēsu / Seikatsuhogo*. Tokyo: Chikuma Shinsho. (in Japanese)
- Kobayashi, Mitsue. (2009). *Kakusa to Kodomo no Sodachi~Katei no Keizai Jōkyō ga Ataeru Eikyōi*. Rippō to Chōsa 2009.11 No.298. (in Japanese)
- Nakatani, Iwao. (2008). *Shihonshugi wa Naze Jikaishitanoka*. Tokyo: Shūeisha. (in Japanese)
- Ōsawa, Machiko. (2010). *Nihongata Wākingupua No Honshitsu*. Tokyo: Iwanami Shoten. (in Japanese)
- Utsunomiya Kenji & Yuasa Makato. (2009). *Hakenmura Naniga Towareteirunoka*. Tokyo: Iwanami Shoten. (in Japanese)
- Yamano, Ryōichi. (2008). *Kodomo No Saihinkoku: Nihon~Gakuryoku, Shinshin, Shakai ni Oyobu Shoeikyō*. Tokyo: Kōbunsha Shinsho. (in Japanese)
- Kodomo ōen Tayori. (2013). *Kodomo no Hinkon Ritsu*. Retrieved from <http://www.kodomoouen.com/questionnaire/08.html>
- Kodomo no Hinkon. (n.d.). *Kodomo no Hinkon*. Retrieved from <http://www.tiki.ne.jp/~enkoji/kodomonohinkon.htm>
- Ministry of Health, Labour and Welfare. (2010). *Hinkon Ritsu no Jōkyō*. Retrieved from <http://www.mhlw.go.jp/toukei/saikin/hw/k-tyosa10/2-7.html>
- Measuring child poverty. (2012). *Senshinkoku no Kodomotachi no Hinkon*. Retrieved from http://www.unicef.or.jp/library/pdf/labo_rc10.pdf
- NHK. (2012). *Shiten Ronten [Kodomo no Hinkon Nihon no Genjō wa]*. Retrieved from <http://www.nhk.or.jp/kaisetsu-blog/400/122784.html>

บทวิจารณ์หนังสือ

ศิริพร วัชชวัลคุ^{*}
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หนังสือ

After the Great East Japan Earthquake:
Political and Policy Change in Post-Fukushima
Japan

บรรณาธิการ

Dominic Al-Badri and Gijs Berends

พิมพ์

2013 โดยสำนักพิมพ์ Nordic Institute of Asian
Studies Press

หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 เรื่อง (The Triple Disaster) ในเดือนมีนาคม 2011 ในภูมิภาคโทโฮกุ (Tohoku) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นมีหนังสือจำนวนมากถูกเขียนขึ้นเพื่ออธิบายเหตุการณ์นั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการภัยพิบัติ เช่น แผ่นดินไหวและสึนามิ หรือการจัดการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ระเบิดขึ้นหลังแผ่นดินไหว และการแพร่กระจายของรังสี รวมไปถึงการสะท้อนภาพความรู้สึกของผู้คนที่ประสบภัยทั้งภัยธรรมชาติและภัยจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หนังสือที่พิมพ์ออกมาในระยะแรกหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติมักเป็นการเล่าสถานการณ์อธิบายเหตุการณ์และสะท้อนมุมมองของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้ประสบภัย ผู้ช่วยเหลือและผู้กำหนดนโยบายในระดับต่างๆ ในขณะที่หนังสือที่พิมพ์ออกมาในระยะหลัง นอกจากจะอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว มักจะมีส่วนของการวิเคราะห์เพิ่มเติมขึ้นด้วย โดยเฉพาะหนังสือที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการในระยะ 1 ปีหลังเหตุการณ์นี้ อย่างไรก็ตาม หนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการส่วนมากจะมีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นความสนใจหรือความเชี่ยวชาญของนักวิชาการท่านนั้น มากกว่าที่จะให้ภาพกว้างครอบคลุมหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน พร้อมทั้งให้การวิเคราะห์ที่สะท้อนภาพรวม

ผู้วิจารณ์เลือกหนังสือเรื่อง After the Great East Japan Earthquake: Political and Policy Change in Post-Fukushima Japan ด้วยเหตุผลว่าต้องการอ่านหนังสือที่อธิบายถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 เรื่องของญี่ปุ่นในลักษณะที่ละเอียด ครอบคลุม มีการวิเคราะห์ วิจัย รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตของประเด็นสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ระหว่างการเมืองและนโยบายสาธารณะที่สำคัญ คือ นโยบายการคลัง นโยบายเรื่องพลังงาน และนโยบายการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยของอาหารและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

^{*} รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ที่อยู่: 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200, อีเมล: mirtu06@yahoo.com

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 9 บท โดยที่บทที่ 1 เป็นการอธิบายถึงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของญี่ปุ่นก่อนหน้าเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 เรื่อง และมีการตั้งโจทย์หลักของหนังสือ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ คำถามที่เป็นโจทย์หลักของหนังสือเล่มนี้แม้จะเป็นคำถามที่เรียบง่าย แต่ต้องใช้ความรู้และความเข้าใจในระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมญี่ปุ่นประกอบในการตอบ ซึ่งคำตอบได้ปรากฏในบทที่ 9 ซึ่งเป็นบทสรุปของหนังสือ ในขณะที่บทที่ 2 ถึงบทที่ 8 เป็นการหยิบเอาประเด็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญมาอธิบายให้เห็นความเปลี่ยนแปลง หรือไม่เปลี่ยนแปลง หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติเกิดขึ้น พร้อมทั้งอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของตัวแสดง 3 ตัว คือ รัฐ (รัฐบาล) ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

สิ่งที่เด่นชัดของหนังสือเล่มนี้มีทั้งในส่วนของผู้เขียนและเนื้อหาของหนังสือ ในด้านผู้เขียนซึ่งมีทั้งหมด 6 คน เป็นผู้เขียนชาวยุโรปทั้งหมด และเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ ทำหน้าที่ในฐานะผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้กำหนดนโยบายของสหภาพยุโรปที่ประจำในญี่ปุ่น การที่บุคคลเหล่านี้อยู่ในชุมชนของผู้กำหนดนโยบาย ทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้มากและลึก ซึ่งทำให้หนังสือเล่มนี้อุดมไปด้วยข้อมูลเชิงลึกหลายเรื่อง รวมถึงการเจาะเจาะต่อร่องในระดับนโยบายของข้าราชการ นักการเมืองและภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะต่างๆ ในช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติด้วย นอกจากนั้น ด้วยการที่ผู้เขียนเป็นชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น รวมทั้งมีความเข้าใจระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมญี่ปุ่นในระดับหนึ่ง พวกเขาจึงให้มุมมองและการวิเคราะห์ที่วางอยู่บนหลักการทางวิชาการที่เป็นความเชี่ยวชาญของพวกเขา แต่ละคน บวกกับแง่มุมที่เปรียบเทียบกับระบบต่างๆ เหล่านั้นในยุโรป ซึ่งมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างจากระบบในประเทศญี่ปุ่น จากวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าวนี้ ทำให้หนังสือมีแง่มุมที่น่าสนใจและแตกต่างไปจากหนังสือเล่มอื่น

ในส่วนเนื้อหาของหนังสือ สิ่งที่เด่นชัดของหนังสือก็คือการหยิบยกประเด็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญและเกี่ยวโยงกัน 3-4 เรื่องมาอภิปรายและวิเคราะห์ นั่นคือ นโยบายการคลัง โดยเฉพาะเรื่องการเงินภาษี นโยบายพลังงานโดยเฉพาะการใช้พลังงานนิวเคลียร์ และบทบาทของญี่ปุ่นในการสนับสนุนนโยบายเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งโดยธรรมชาติของเรื่องแล้วมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดแต่มีความขัดแย้งกันอย่างมาก และนโยบายด้านการเกษตรโดยเฉพาะความปลอดภัยของอาหาร ซึ่งภาคการเกษตรของญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างมากจากการแพร่กระจายของรังสีที่เกิดจากการระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ข้อค้นพบที่น่าสนใจและมีลักษณะร่วมของนโยบายดังกล่าวก็คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายนั้นๆ หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการ แต่

ระดับของการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากันในแต่ละนโยบาย และบทบาทของตัวแสดงแต่ละตัวที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเหล่านั้นมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของนโยบายไม่เท่ากัน ในขณะที่เดียวกัน สำหรับบางประเด็นแล้วผลจากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการหรือไม่ก็ตาม ประเด็นนั้นก็จะไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ระบบการเมืองของญี่ปุ่นที่ยังไม่สามารถบรรลุถึงระบบสองพรรค การมีนโยบายที่มีลักษณะแตกกระจาย ไม่มีเอกภาพ หรือบทบาทของนักการเมืองที่ขาดภาวะผู้นำ ในขณะที่บางประเด็นไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการหรือไม่ก็ตาม นโยบายนั้นก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นจากเหตุผลอื่นมาก่อน แต่เหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการเป็นตัวเร่งหรือเป็นจุดเปลี่ยน (Turning Point) ที่ผลักดันให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น นโยบายการลดระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ประกาศโดยรัฐบาลพรรค DPJ เพราะภาคเอกชนไม่สนับสนุน ซึ่งทิศทางของนโยบายถูกกดดันให้ต้องเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่อีก่อนเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการแล้ว แต่ผลจากเหตุการณ์ภัยพิบัติและการขาดแคลนพลังงาน ทำให้ภาคเอกชนต้องหันกลับมาใช้พลังงานจากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งทำให้ระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไม่สามารถลดลงได้ตามเป้าหมาย หรือนโยบายการปฏิรูปภาคเกษตร ซึ่งมีแรงกดดันให้ต้องปฏิรูปมาก่อนเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรงแล้ว โดยเฉพาะการรวมที่ดินการเกษตรให้เป็นผืนใหญ่เพื่อให้ได้ economy of scale ในการผลิต การเกิดขึ้นของภัยพิบัติกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้การปฏิรูปภาคเกษตรเกิดขึ้นอย่างจริงจัง หลังจาก 3 จังหวัด คือ Miyagi, Iwate และ Fukushima ซึ่งเป็นภาคเกษตรที่สำคัญของประเทศถูกทำลายด้วยเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการ

นโยบายที่สำคัญ 2 ประการที่อาจกล่าวได้ว่า ถ้าปราศจากเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการแล้ว การเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวนี้จะไม่อาจเกิดขึ้นได้ นั่นก็คือ นโยบายการขึ้นภาษีผู้บริโภคและนโยบายพลังงานที่เปลี่ยนจากการพึ่งพิงพลังงานนิวเคลียร์ ไปสู่นโยบายพลังงานแบบผสมของพลังงานทดแทนรูปแบบต่างๆ เนื่องจากนโยบายทั้งสองนี้เป็นเรื่องอ่อนไหวและมีต้นทุนทางการเมืองสูง ทำให้นักการเมืองโดยปกติแล้วไม่กล้าที่จะดำเนินการโดยเฉพาะการขึ้นภาษี ทั้งๆ ที่ทุกฝ่ายในประเทศไม่ว่านักการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการ แม้แต่ประชาชนทั่วไป ก็ตระหนักว่าเพื่อแก้ปัญหาหนี้สาธารณะของประเทศแล้ว การขึ้นภาษีเป็นเรื่องจำเป็น แต่เรื่องนี้ก็ถูกชะลอเวลาามาโดยตลอด การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการ กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ทัศนคติของผู้คนในสังคมเปลี่ยนและยอมรับการขึ้นภาษี ด้วยเหตุผลของการตระหนักว่า มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากสำหรับการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งภาระหนี้สินของประเทศไม่สมควรจะต้องเป็นภาระสำหรับคนรุ่นหลังต่อไป รัฐบาล DPJ ด้วยนโยบายดังกล่าว

จึงประสบความสำเร็จในการขึ้นภาษีผู้บริโภคในปี 2011 เช่นเดียวกับนโยบายพลังงานที่ก่อนปี 2011 รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศทิศทางพลังงานของประเทศว่าพลังงานนิวเคลียร์จะมีสัดส่วน 50 % ของแหล่งพลังงานของประเทศในปี 2030 และจนถึงปีนั้น โรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์จะถูกสร้างขึ้นอีกหลายแห่งทั่วประเทศ ผลจากภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการโดยเฉพาะการระเบิดของโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ Fukushima ทำให้นโยบายนี้ถูกเปลี่ยนอย่างเบ็ดเสร็จ ในปี 2012 รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศนโยบายพลังงานใหม่เป็นนโยบายแบบผสมระหว่างพลังงานนิวเคลียร์กับพลังงานอื่น เช่น พลังงานแสงแดด พลังงานลม พลังงานน้ำ เป็นต้น นโยบายนี้ถือเป็นการเปิดศักราชใหม่ของการพัฒนาพลังงานในประเทศ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าญี่ปุ่นมีศักยภาพที่จะพัฒนาพลังงานรูปแบบใหม่ และสามารถที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาเทคโนโลยีด้านพลังงานเหล่านั้นด้วย

ประเด็นสุดท้าย ที่ผู้วิจารณ์มองเห็นคุณภาพของหนังสือเล่มนี้นอกเหนือไปจากเรื่องอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ก็คือ การฉายภาพบทบาทของภาคประชาสังคมของญี่ปุ่นที่เข้มแข็งมากขึ้น และมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการนโยบายของประเทศ โดยเฉพาะในนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา เช่น ความปลอดภัยของอาหาร และการแพร่กระจายของรังสีที่เกิดจากการระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์ยังเห็นด้วยกับความเห็นโดยสรุปของบรรณาธิการของหนังสือว่า การจะกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในญี่ปุ่นหรือไม่หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการนั้น ไม่สามารถกล่าวในลักษณะทั่วไปได้ เพราะการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายขึ้นอยู่กับเรื่องหรือประเด็นที่เลือกศึกษาและมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้น ซึ่งผู้เขียนแต่ละคนก็มีวิธีการศึกษาและมุมมองที่แตกต่างกันไป

เมื่ออ่านหนังสือจบ นอกจากจะได้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ภัยพิบัติร้ายแรง 3 ประการ และการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะที่สำคัญแล้ว ผู้วิจารณ์รู้สึกได้ถึงความนับถือ-ชื่นชมที่ผู้เขียนแต่ละคนมีต่อสังคมและคนญี่ปุ่น ที่สามารถจัดการชีวิต ชุมชนและประเทศโดยภาพรวม ภายใต้อสถานการณ์ยากลำบากได้อย่างน่าชื่นชม รวมทั้งได้ฉายภาพของอนาคตที่เป็นไปได้ของญี่ปุ่นให้ผู้อ่านได้เข้าใจ ดังนั้น สำหรับผู้ที่อยากเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ของญี่ปุ่นหลังเหตุการณ์ “วันที่ 11 มีนาคม” แล้ว หนังสือเล่มนี้จะเป็นคำตอบที่ดีได้

การศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของ ดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่นระหว่าง เกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา

นพดล กิพยรัตน์*
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา การดำรงอยู่ แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลง และความแตกต่างระหว่างดนตรีในหมู่เกาะโอกินาวาและดนตรีของชาวโคโนในเกาะฮอกไกโด ซึ่งเป็นดนตรีชาติพันธุ์ที่ยังคงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดทางมานุษยวิทยาการดนตรีร่วมกับแนวคิดทางประวัติศาสตร์ ทั้งการทบทวนวรรณกรรม การลงพื้นที่ภาคสนาม และการสัมภาษณ์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่านอกจากดนตรีราชสำนักอย่างดนตรีกังาคูหรือดนตรีประกอบการแสดงของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันแล้ว ยังมีดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ของญี่ปุ่นอีก 2 กลุ่มที่ยังคงอยู่ คือ ดนตรีในเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่มาเนิ่นนาน และมีบทบาทมาจนถึงปัจจุบันด้วยความที่เป็นดนตรีที่อยู่ในหมู่เกาะ จึงทำให้มีการรักษาวัฒนธรรมดนตรีแบบดั้งเดิมควบคู่ไปกับการเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นจากเกาะใหญ่ได้อย่างดี แต่มีความแตกต่างระหว่างดนตรีทั้ง 2 คือ ดนตรีของโอกินาวาเป็นดนตรีที่ยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางความเข้มแข็งทางชาติพันธุ์ที่ยังคงเป็นประชากรส่วนใหญ่ของหมู่เกาะทำให้ดนตรีโอกินาวายังคงเป็นดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตามปกติ ขณะที่ดนตรีในเกาะฮอกไกโด ซึ่งเป็นดนตรีของชาวโคโนซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักดั้งเดิมกลับไม่ได้มีบทบาทที่เป็นดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากชาวโคโนในปัจจุบันมีจำนวนน้อยมาก ดนตรีของชาวโคโนจึงค่อยๆ ลดความสำคัญและบทบาทหน้าที่ลงไป ทางรัฐบาลท้องถิ่นจึงได้เข้ามาส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรม

และส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว

จากปรากฏการณ์ของดนตรีชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มในประเทศญี่ปุ่นทำให้เห็นว่าการดำรงอยู่ของดนตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้นขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาตินั้นๆ ด้วยเช่นกัน และทำให้เห็นว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนยังมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้คงอยู่ แม้เจ้าของวัฒนธรรมนั้นจะมีจำนวนลดน้อยลงไปหรือมีการรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมไปบ้างแล้วก็ตาม

คำสำคัญ

การศึกษาเปรียบเทียบ,
ดนตรีชาติพันธุ์, ฮอกไกโด, โอกินาวา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล กิพยรัตน์, ที่อยู่: สาขาวิชาศิลปะการแสดง (กลุ่มวิชาโขนนาฏศิลป์) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 18 ถนนเจริญประดิษฐ์ อำเภอเมือง ปัตตานี 94000, อีเมล: noppadol.t@psu.ac.th

A Comparative Study of the Existence of Ethnic Music in Japan between Hokkaido and Okinawa

Noppadol Tipyarat*

Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

The objective of this study is to investigate the history, existence, trend, and change between the local music of Okinawa Island and the Ainu music of Hokkaido Island. This study obtain information from various sources: the ethnomusicology method, historical study, literature review, field study, and deep interviews.

The results of the study found that, besides Royal Gagaku or Japanese Performance Music, the other two very important types of music are the music on Hokkaido and Okinawa Island. These two are considered to be antique types of music and have existed on these islands for a very long time, but still exert a great deal of influence on the Japanese people today. However, there are also differences between these two musical styles. The Okinawa music is still extant in the daily life of the Okinawa people and has helped to make Okinawa music the way it is. On the other hand, the music on Hokkaido Island has faded away since the Ainu on Hokkaido are a minority at present. As a result, in order to conserve Hokkaido music, the government has had to provide special support for it.

From the study of these two types of music, it was found that the existence of any music mainly depends on the strength of the local people in that specific region. Another important fact is that government support also plays a very crucial role in supporting the existence of any type of music.

Key words

Comparative study, Ethnomusicology, Hokkaido, Okinawa

* Associate Prof. Dr. Noppadol Tipyarat, Faculty of Fine and Applied Arts, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Address: 181 Moo 6, Tambon Rusamilae, Muang, Pattani 94000, e-mail: noppadol.t@psu.ac.th

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นเกาะจำนวนมากหลายเกาะที่รวมกลุ่มกันเป็นหมู่เกาะ ประกอบด้วยเกาะหลักจำนวน 4 เกาะคือ เกาะฮอกไกโด เกาะฮอนชู เกาะคีวชู และเกาะชิโคคุ นอกจากนี้ยังมีหมู่เกาะน้อยใหญ่อีกเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศญี่ปุ่นนั้นจะมีเกาะน้อยใหญ่ ทั้งเกาะหลักและเกาะอื่นๆ ไล่เรียงจากทิศเหนือลงมาทิศใต้เป็นแนวดิ่ง ในลักษณะทำมุมตะวันตกและตะวันออก และแม้พื้นที่ส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นจะอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรซึ่งมีอากาศที่ค่อนข้างหนาวเย็น แต่พื้นที่บางส่วนของตอนล่างก็อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตร จึงทำให้ลักษณะภูมิอากาศของประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความหลากหลายตามไปด้วยเช่นเดียวกัน (ชิปปาชาโร, 2004, p. 12)

นอกจากนี้หากจะพิจารณาจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของญี่ปุ่น แม้จะทราบกันโดยทั่วไปว่าประชากรส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นจะอาศัยอยู่ที่เกาะฮอนชูซึ่งเป็นเกาะหลักที่สำคัญ ที่เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงและยังเป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศญี่ปุ่นมาแต่แรกเริ่ม และแม้ว่าในเกาะฮอนชูรวมถึงเกาะน้อยใหญ่ใกล้เคียงอื่นๆ เคยมีการแบ่งเขตแบ่งพรรคแบ่งพวกเป็นหมู่เหล่าต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมาก็ตาม แต่ก็ได้มีความพยายามรวบรวมความเป็นหนึ่งเดียวของความหลากหลายเหล่านี้ให้เกิดขึ้นสมัยโชกุนโทกูงวะ (ปราณี จงสุจริตธรรม (แปล), 2549, น. 24) จนกระทั่งในปัจจุบันก็ได้มีการรวมกลุ่มกันจนเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้ความเชื่อว่าทุกคนคือลูกพระอาทิตย์ และทำให้เห็นภาพว่าภาพรวมของคนญี่ปุ่นนั้นมีความเป็นหนึ่งและมีชาติพันธุ์ที่ผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวกันแล้วก็ตาม แต่หากพิจารณา

จากประวัติศาสตร์และสภาพความเป็นจริงอีกมุมหนึ่งจะพบว่า แม้ทุกวันนี้ประเทศญี่ปุ่นมีความเป็นหนึ่งเดียวดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหลายมิติ หากแต่ในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ดูเหมือนมีการผสมผสานกลายเป็นหนึ่งเดียวที่ปรากฏอยู่นั้น ก็ยังคงมีกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของหมู่เกาะต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นยังคงดำรงอยู่ และมีวิถีชีวิตแทบจะเหมือนเช่นเดิมในช่วงเวลาที่ผ่านมาในอดีตภายใต้การถูกควบรวมนเป็นหนึ่งเดียวของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนี้ ซึ่งที่เห็นได้ชัดนั้นก็คือ บริเวณเกาะฮอกไกโดทางตอนเหนือของประเทศญี่ปุ่นและบริเวณหมู่เกาะโอกินาวาทางตอนล่าง ซึ่งแม้ปัจจุบันทั้ง 2 เมืองนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศญี่ปุ่นไปแล้วก็ตาม แต่ด้วยความเข้มแข็งของวิถีทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในทั้ง 2 พื้นที่นี้ และความโดดเด่นในอัตลักษณ์ต่างๆ ที่ทั้ง 2 เมืองนี้ยังคงมีอยู่ จึงทำให้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้ง 2 เมืองดังกล่าวมีความเป็นตัวตนของตัวเองควบคู่ไปกับความเป็นญี่ปุ่นที่แผ่ขยายมาจากส่วนกลางขนานกันไป

สิ่งหนึ่งในเชิงวัฒนธรรมที่เห็นได้อย่างเด่นชัดในเรื่องดังกล่าวนี้คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางด้านดนตรี เนื่องจากทั้ง 2 พื้นที่นั้นยังคงมีลักษณะทางด้านดนตรีที่มีความเป็นตัวของตัวเองที่แตกต่างจากดนตรีในภาพรวมของประเทศอย่างชัดเจน โดยมีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิประเทศ สังคม และวัฒนธรรมของสถานที่และกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ (William P. Malm, 1959, pp. 266 - 267) การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีพื้นถิ่นใน 2 พื้นที่ดังกล่าวแม้จะมีการดำรงอยู่ท่ามกลางการเข้ามาของวัฒนธรรมส่วนกลางของญี่ปุ่นเหมือนกัน แต่การที่แต่ละแห่งยังคงรักษาความเป็นตัวตนดั้งเดิมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางด้านดนตรีได้นั้นจะอยู่ภายใต้ปัจจัยและบริบทที่

แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าลักษณะทางดนตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 เกาเขดังกล่าวที่ยังคงดำรงอยู่นั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง และมีสาเหตุหรือปัจจัยใดทั้งที่เหมือนและมีความแตกต่างที่ยังคงทำให้ดนตรีชาติพันธุ์ดั้งเดิมของทั้ง 2 แห่งนี้ยังคงดำรงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะสภาพการดำรงอยู่ของดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่นในเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหมือน ความแตกต่าง และแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่น

3. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่นระหว่างเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา” มีวิธีการดำเนินการศึกษาคือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ (Literature Review) ทั้งเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ภูมิประเทศ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และดนตรี ตลอดจนบริบทอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอกินาวา

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมมาเรียบเรียงและจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาต่างๆ ให้เห็นความสัมพันธ์

3. ลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Work) ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งเพื่อเก็บข้อมูลในส่วนที่มี

ความจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องราวของดนตรีและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ทั้ง 2 แห่งที่ส่งผลกระทบต่อดนตรี

4. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการกระจายคำถามปลายเปิดตามแหล่งข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

5. ศึกษาข้อมูลทางด้านดนตรีเพิ่มเติมจากข้อมูลดิจิทัลต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับบทเพลงและข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง

6. นำข้อมูลทั้งจากการทบทวนวรรณกรรม การลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์ และจากการศึกษาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล มารวบรวมและเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่อีกครั้ง

7. นำผลที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกัน ทั้งในส่วนของเนื้อหาดนตรี ปัจจัยและสาเหตุที่ทำให้ดนตรีแต่ละพื้นที่มีความเปลี่ยนแปลง ทั้งความเหมือนและความแตกต่าง

8. นำผลการศึกษาที่ได้มาสรุป วิเคราะห์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในแง่มุมอื่นๆ หรือการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

4. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้

การศึกษานี้มีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. แนวคิดทางมานุษยวิทยาการดนตรี (Ethnomusicology) เป็นแนวคิดในการศึกษาดนตรีข้ามวัฒนธรรมหรือดนตรีที่แตกต่างจากเขตวัฒนธรรมดนตรีของผู้ศึกษา การศึกษาจะเน้นความเชื่อมโยงในบริบททางด้านดนตรีที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆ ซึ่งการ

ศึกษาค้นคว้าเก็บข้อมูลทางด้านดนตรีและบริบทที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง ทั้งที่เกาะฮอกไกโด โดยการลงพื้นที่ที่พิพิธภัณฑ์ชาวโอะโนะ และพิพิธภัณฑ์ฮอกไกโดภายในมหาวิทยาลัยฮอกไกโด สำหรับหมู่เกาะโอคินาวานั้น ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เมืองนะโสะซึ่งเป็นเมืองหลวงและศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่เกาะนี้ในการเป็นพื้นที่หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ข้อมูลจากศูนย์การท่องเที่ยวโอคินาวาและชุมชนชาวเมืองรอบๆ เมืองนะโสะ

2. แนวคิดวิธีวิทยาวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์ย้อนรอย (Historical Approach) เป็นหลักคิดในการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อค้นหาสาเหตุและบริบทที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ทั้งในลักษณะของพัฒนาการและการเปรียบเทียบข้อมูล โดยในงานชิ้นนี้นำมาใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา เพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลและค้นคว้าหาหลักฐานเพิ่มเติมในการเก็บข้อมูลร่วมด้วยอีกส่วนหนึ่ง

5. ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองรวมถึงวัฒนธรรม ที่สำคัญคือลักษณะทางดนตรี รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของคนตรีพื้นเมืองของทั้ง 2 แห่ง และการวิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุและปัจจัยของการดำรงอยู่ ทั้งความเหมือนและความแตกต่าง โดยแยกผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเกาะฮอกไกโด เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหมู่เกาะโอคินาวา

และการวิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุและปัจจัยทางด้านดนตรีและการดำรงอยู่ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง ดังนี้

5.1 ลักษณะโดยทั่วไปและวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของเกาะฮอกไกโด

เกาะฮอกไกโด เป็นเกาะหลัก 1 ใน 4 แห่งของประเทศญี่ปุ่น ตั้งอยู่ทางตอนบนของประเทศ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 2 รองจากเกาะฮอนชูซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดที่เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงและศูนย์กลางการค้าการลงทุนของประเทศญี่ปุ่น เกาะฮอกไกโดมีพื้นที่ประมาณ 83,453.57 ตารางกิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 5 ล้านคน (หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของประชากรทั้งประเทศ) ด้วยความที่เกาะฮอกไกโดตั้งอยู่ทางตอนบนสุดของประเทศ จึงทำให้เกาะฮอกไกโดมีสภาพอากาศที่หนาวเย็นเป็นส่วนใหญ่เกือบทั้งปี มีเพียงช่วงฤดูร้อนประมาณ 3 - 4 เดือนเท่านั้นที่ช่วยให้เกาะฮอกไกโดนี้มีสภาพอากาศที่อบอุ่นอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามอุณหภูมิโดยเฉลี่ยของเกาะฮอกไกโดในแต่ละช่วงนั้น หากเทียบกับที่อื่นๆ โดยเฉพาะแถบโตเกียวหรือภูมิภาคคันโตแล้ว จะต่ำกว่าเขตภูมิภาคดังกล่าวโดยเฉลี่ยอยู่ประมาณ 10 องศาเซลเซียส สำหรับการจัดแบ่งส่วนการปกครองที่เกาะฮอกไกโดนั้น ถือได้ว่าทั้งเกาะมีฐานะเป็นเพียงแค่จังหวัดเดียว โดยมีเมืองซัปโปโรเป็นเมืองหลวงของจังหวัดที่เป็นทั้งศูนย์กลางการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการคมนาคม และมีการกระจายโครงสร้างพื้นฐานไปยังเมืองข้างเคียงอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมอยู่บ้าง (วศิน เพิ่มทรัพย์, 2556, น. 5)

ภาพที่ 1 ศาลาว่าการเมืองซัปโปโรของเกาะฮอกไกโด
(โดย ผู้เขียน)

สำหรับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่เกาะฮอกไกโดนั้น เนื่องด้วยสภาพทางภูมิประเทศและภูมิอากาศส่วนใหญ่ที่มีความหนาวเย็น และยังเป็นพื้นที่เกาะที่แยกตัวออกมาจากแผ่นดินใหญ่ ทำให้ในอดีตไม่ค่อยมีประชากรอาศัยอยู่บริเวณเกาะแห่งนี้มากนัก ดังนั้น ร่องรอยทางประวัติศาสตร์และอารยธรรมและหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องราวของเกาะในลักษณะที่เป็นการก่อสร้างจากฝีมือของมนุษย์นั้นไม่สามารถพบเจอได้ในเกาะนี้ได้ง่ายนักตามไปด้วย แต่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถพบได้ในเกาะฮอกไกโด

เท่าที่ค้นพบอยู่บ้างทำให้ทราบว่า เดิมทีเคยมีชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในเกาะนี้มาก่อน ซึ่งเรียกกันว่า “ชาวไอนุ” ซึ่งมีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากชาวญี่ปุ่นโดยทั่วไป ซึ่งบ้างก็ว่ามีความคล้ายคลึงกับ “ชาวเอสกิโม” ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทางตอนบนของโลกแถบอลาสก้าที่อาศัยอยู่ในสภาพอากาศที่มีความหนาวเย็นมากกว่า แต่ก็มีหลักฐานอื่นๆ แย้งว่า แท้จริงแล้วชาวไอนุเป็นผู้คนที่สืบเชื้อสายมาจากแถบไซบีเรียหรือทางตอนใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก (William P. Malm, 1959, p. 267)

ภาพที่ 2 วัฒนธรรมการแต่งกายและดนตรีของชาวไอนุ
(โดย ผู้เขียน)

ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่น่าสนใจคือ ข้อมูลจาก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฮอกไกโดที่มหาวิทยาลัยฮอกไกโด นั้นระบุว่า ลักษณะเด่นของชาวไอนุจะมีผิวพรรณที่ขาวกว่าผู้คนทางเกาะฮอนชู ส่วนผู้ชายจะมีขนยาวมาก และมีหลักฐานที่ทำให้เชื่อว่า ชาวไอนุมีเชื้อสายคอเคซอยหรือสืบตระกูลมาจากชาวผิวขาว ซึ่งเป็นคนละเชื้อสายกับชาวญี่ปุ่นทางฝั่งเกาะฮอนชู แต่ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย เมื่อมีการทดสอบความเชื่อมโยงของ DNA กลับพบว่า ชาวไอนุกับชาติพันธุ์สายคอเคซอยกลับไม่มีความสัมพันธ์กัน ปัจจุบันจึงยังไม่มีหลักฐานใดสามารถยืนยันอย่างชัดเจนได้ว่าแท้จริงแล้วชาวไอนุมีต้นกำเนิดมาจากที่ใดกันแน่

ไม่ว่าในความเป็นจริงชาวไอนุเหล่านี้จะมีต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์หรืออพยพมาจากพื้นที่ใดก็แล้วแต่ จากหลักฐานที่มีก็เห็นว่าน่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์แรกๆ ที่อาศัยอยู่บนเกาะนี้เกือบ 15,000 ปีมาแล้ว ชาวไอนุมีวัฒนธรรมต่างๆ เป็นของตัวเอง ทั้งเรื่องภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ประเพณี และระบบจารีต แต่ต่อมาด้วยความที่พื้นที่เกาะมีความกว้างใหญ่และเหมาะต่อการทำเกษตรกรรม และกลีกรรม จึงเริ่มมีการอพยพของผู้คนต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะผู้คนจากเกาะฮอนชู ที่เป็นกลุ่มผู้คนต่างถิ่นกลุ่มแรกๆ ที่ได้อพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะฮอกไกโด และในช่วงเวลาดังกล่าวมีลัทธิการรวมชาติญี่ปุ่นเกิดขึ้น จึงทำให้เกิด

การหลอมรวมระหว่างชาติพันธุ์ของชาวไอนุดั้งเดิม กับผู้คนต่างถิ่นที่เดินทางมาจากเกาะฮอนชูจนทำให้ ความเป็นตัวตนทางชาติพันธุ์ของชาวไอนุเริ่มถูก วัฒนธรรมจากเกาะฮอนชูผสมผสานจนเริ่มจางหายไปเกือบหมด (金本正武, 1998, p. 159)

การเข้ามามีบทบาทในเกาะฮอกไกโดของผู้คนจากเกาะฮอนชู เริ่มมีความชัดเจนมาตั้งแต่ เมื่อประมาณ 100 กว่าปีที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้ว่า ลักษณะโบราณสถานหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในเกาะฮอกไกโดนี้มีช่วงอายุในช่วงประมาณ 100 กว่าปีที่ผ่านมามีด้วยกัน และแทบทั้งหมดล้วนมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาชาวญี่ปุ่นจากเกาะฮอนชูอพยพเข้ามาอาศัยที่เกาะฮอกไกโดนั้นเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ญี่ปุ่นเริ่มเปิดประเทศ จึงทำให้เกิดการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสานอีกส่วนหนึ่ง และสาเหตุอีกส่วนหนึ่งน่าจะ มาจากการที่เกาะฮอกไกโดมีสภาพที่ตั้งใกล้ชิดกับ รัสเซียทางตอนล่าง จึงอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเข้ามาของวัฒนธรรมแบบตะวันตกได้ง่ายด้วยเช่นกัน ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านั้นที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในเมือง เช่น ท่าเรือ หอนาฬิกา ป้อมปืนใหญ่ การแต่งกาย อาหารการกิน รวมถึงรูปแบบวิถีในการดำรงชีวิตในอีกหลายส่วน

วิถีดั้งเดิมของชาวไอนุนั้นมีความเรียบง่าย ด้วยความที่วิถีชีวิตอยู่กับสภาพอากาศที่หนาวเย็น จึงทำให้ร่างกายสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่หนาวเย็นจนเกิดเป็นความเคยชิน ข้าวของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ มักจะผลิตใช้เองจากวัสดุต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น เสื้อผ้าที่คิดค้นจากกระดูกพะเพาะปลาที่ช่วยสร้างความอบอุ่นได้ในฤดูหนาว เสื้อที่ทำจากขนสัตว์ หรือแม้กระทั่งรองเท้าที่ประยุกต์จากหนังปลา ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้เห็นว่า

ชาวไอนุมีอารยธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว อย่างใกล้ชิดมาก และยังรู้จักการถนอมอาหารไว้ ในช่วงฤดูหนาว เช่นการนำสัตว์น้ำมาแช่ไว้ในถ้ำหรือหลุมที่ทำหรือขุดจากหิมะ ทำให้มีอาหารรับประทานจนเกือบตลอดทั้งปี สำหรับบ้านเรือนหรือที่พักอาศัยนั้น ชาวไอนุจะนำหญ้าชนิดหนึ่ง ที่เรียกกันว่าหญ้า Kaya มาทำเป็นหลังคาและฝาบ้าน ซึ่งมีรูปแบบบ้านคล้ายๆ กับสไตล์กัสโชที่มรดกโลก ชิราคาวาในแถบชูบุ (ตอนกลางของเกาะฮอนชู) ซึ่งหญ้านี้มีคุณสมบัติพิเศษที่ช่วยป้องกันความหนาวเย็นเกินไปได้เป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าชาวไอนุ ก็ถือเป็นกลุ่มคนผู้ซึ่งรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสามารถพาตัวรอดได้จากภูมิปัญญาของตนเองที่ผสมผสานกับความชาญฉลาดในการประยุกต์ใช้สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวในการดำรงชีวิต

สำหรับระบบความคิดและค่านิยมต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของความเชื่อนั้น ชาวไอนุเชื่อว่า เทพเจ้ามีอยู่จริง แต่ความเป็นเทพเจ้าของตามแนวความเชื่อของชาวไอนุนั้น เป็นลักษณะของการแฝงตัวอยู่กับสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ภูเขา ลำธาร ทะเล ตลอดจนในสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะหมี จึงทำให้ชาวไอนุค่อนข้างให้ความสำคัญกับหมีเป็นพิเศษ และช่วยดูแลปกป้องสัตว์ชนิดนี้เป็นอย่างดี

สิ่งที่น่ายินดีสำหรับชาวไอนุก็คือ แม้ว่า จากหลักฐานต่างๆ ที่ค้นพบทำให้เชื่อได้ว่า ชาวไอนุ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนเกาะฮอกไกโดมานานแล้วก็ตาม แต่รัฐสภาของญี่ปุ่นเพิ่งมีมติให้การรับรองและยอมรับว่า ชาวไอนุเป็นชาติพันธุ์พื้นเมืองของญี่ปุ่นในปี 2551 ที่ผ่านมา ซึ่งแม้ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ควรภาคภูมิใจ แต่ก็อาจเป็นการสายเกินไปสำหรับการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง เนื่องจากในปัจจุบันนี้ชาวไอนุแทบจะ ไม่หลงเหลืออยู่ และส่วนที่ยังคงดำรงเผ่าพันธุ์อยู่

ก็ได้ผสมผสานกับชาติพันธุ์อื่นๆ จนแทบไม่เหลือความเป็นตัวตนของชาวไอนุไปแล้ว ดังนั้น หากจะกล่าวถึงความเป็นดนตรีชาติพันธุ์ของเกาะฮอกไกโดท่ามกลางความหลากหลายและการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเกาะฮอกไกโดที่มีนั้น ความหมายในการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีชาติพันธุ์ของเกาะฮอกไกโดครั้งนี้จะหมายถึงดนตรีของชาวไอนุผู้ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เก่าแก่และมีความสำคัญของเกาะฮอกไกโดนั่นเอง

ในส่วนของลักษณะโดยทั่วไปของดนตรีชาติพันธุ์ที่นี่ คือการนำสิ่งรอบตัวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างวัฒนธรรมทางด้านดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำร้องที่มีการใช้ภาษาพื้นถิ่น เครื่องดนตรีที่มีความเรียบง่ายและทำจากวัสดุที่หาได้ในเขตวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงบทบาทและหน้าที่ของดนตรีที่มุ่งเน้นพิธีกรรมหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอื่นๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความบันเทิงเพียงอย่างเดียว เช่น ดนตรีพิธีกรรม ดนตรีขับกล่อมดนตรีเลี้ยงเด็ก หรือดนตรีเพื่อการวิงวอนเทพเจ้าซึ่งดนตรีชาติพันธุ์ของเกาะฮอกไกโดก็เช่นกัน

ดนตรีชาวไอนุซึ่งเป็นตัวแทนของดนตรีพื้นถิ่นนี้ล้วนแล้วแต่มีลักษณะตรงตามลักษณะข้างต้นแทบทุกประการ และส่วนใหญ่จะเป็นดนตรีที่มีการบรรเลงขึ้นเดียว ส่วนการขับร้อง มีการขับร้องวงทั้งร้องเดียว การร้องประกอบเสียงดนตรี และการขับร้องหมู่ (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 548)

ดนตรีของชาวไอนุส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการร้องเพลง และการเต้นรำที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทพเจ้าในงานเทศกาล และเกี่ยวข้องกับการจัดวิญญาณและสัตว์ เช่น หมิปลาวาฟ นกฮูก และเต่าทะเล การขับร้องและการบรรเลงดนตรีพิธีกรรมในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการพรรณนา การทักทายปราศรัยหรือการทอแวทมนตร์คาถา หรือหากเป็นการร้องเล่นทั่วไปก็จะขับร้องคนเดียวผสมผสานกับการปรบมือให้จังหวะ และบางครั้งยังมีการขับร้องหมู่ร่วมกันโดยล้อมเป็นวงกลมเพื่อใช้เป็นดนตรีประกอบการเต้นรำหรือการแสดง (William P. Malm, 1959, p. 268) เครื่องดนตรีที่สำคัญของเกาะฮอกไกโด ได้แก่ ทนโกริ และ มุคุกูริ

Sōran Bushi

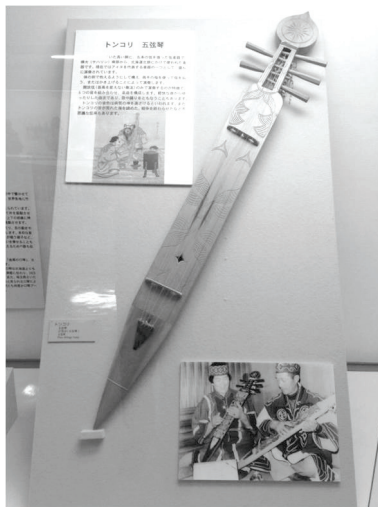
ภาพที่ 3 เพลงโซรันบุชิของชาวไอนุ

ที่มา: <http://www.flutetunes.com/tunes.php?id=517>

“ทงโกริ” เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในลักษณะพิณ ซึ่งด้วยสายจำนวน 5 สาย ตัวเครื่องดนตรีทำจากไม้เนื้อแข็ง การบรรเลงอาศัยการวางพาดเครื่องดนตรีไว้ที่ขาทางด้านซ้ายแล้วให้ปลายเครื่องดนตรีวางลงที่ตัก ใช้มือขวาบรรเลงโดยนิ้วดีดสายทั้ง 5 ส่วนมือซ้ายกดสายให้มีความตึงหย่อนและสั้นยาวเพื่อให้เกิดเสียงต่างๆ การบรรเลงส่วนใหญ่จะบรรเลงประกอบการขับร้องประกอบพิธีกรรมหมู่เพื่อบูชาเทพเจ้าหรือขอจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีงามต่างๆ แต่ปัจจุบันการบรรเลงทงโกริเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงและทำให้คนทั่วไปเกิดการเข้าใจผิดว่า เครื่องดนตรีทงโกรินี้เป็นเครื่องดนตรีสำหรับการบรรเลงแสดงเดี่ยวเพื่อความบันเทิง เนื่องจากคนทั่วไปมักจะเห็นการบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนี้เพื่อการแสดงให้นักท่องเที่ยวชมตามพิพิธภัณฑ์

สถานที่ท่องเที่ยว หรือเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับเกาะฮอกไกโดที่จัดขึ้นตามสถานที่ภายนอกเกาะ

“มุกุริ” เป็นเครื่องดนตรีชาติพันธุ์ของชาวไอนุที่ปรากฏบนเกาะฮอกไกโดอีกชิ้นหนึ่ง เครื่องดนตรีชนิดนี้มีลักษณะพิเศษในการบรรเลงก็คือ นอกจากจะต้องใช้มือบรรเลงทั้ง 2 ข้างแล้วยังต้องอาศัยปากในการช่วยบรรเลงอีกด้วย เสียงที่ออกมานั้นผู้คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าเสียงของ “มุกุริ” เหมือนกับการให้จังหวะโดยทั่วไป แต่หากได้ฟังเสียงและพิจารณาระดับเสียงที่บรรเลงออกมาให้ดีแล้วจะพบว่า เครื่องดนตรีชนิดนี้ไม่ได้ผลิตเสียงที่เป็นจังหวะเท่านั้น แต่สามารถสร้างจังหวะที่มีระดับเสียงต่างๆ เป็นทำนองได้อีกด้วย (William P. Malm, 1959, p. 267)

ภาพที่ 4 เครื่องดนตรี “ทงโกริ”
(โดย ผู้เขียน)

ภาพที่ 5 วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีมุกุริ
(โดย ผู้เขียน)

5.2 ลักษณะโดยทั่วไปและวัฒนธรรม ทางด้านดนตรีของหมู่เกาะโอคินาวา

ปัจจุบันแม้เป็นที่ทราบกันดีว่า ความพยายามมาแต่ครั้งอดีตในเรื่องที่เกี่ยวกับสำนึกร่วมในความเป็นญี่ปุ่นจะสามารถสร้างความเข้มแข็งและความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันต่อคนญี่ปุ่นโดยทั่วไปอย่างเบ็ดเสร็จแล้วก็ตาม แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ไม่อาจจะลบล้างความเป็นตัวตนดั้งเดิมของบางท้องถิ่นได้ คือเรื่องของประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพื้นที่นั่นเอง ดังเช่นในหมู่เกาะโอคินาวา ซึ่งเป็นจังหวัดลำดับที่ 47 ของประเทศญี่ปุ่น ที่ถือได้ว่ามีประวัติศาสตร์และความเป็นมาที่ยากจะทำให้เกิดความผสมกลมกลืนกับแนวคิดความเป็นญี่ปุ่นหนึ่งเดียวนั้นได้อย่างแนบสนิท โดยเฉพาะลักษณะของเมืองที่เคยมีฐานะเป็น “ประเทศราช” หรือ “ราชอาณาจักร” มาก่อน ในชื่อที่ผู้คนทั่วไปรู้จักกันดีว่า “อาณาจักรริวกิว” (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 543)

หมู่เกาะโอคินาวา (หรือริวกิวในอดีต) นั้นเป็นหมู่เกาะเล็กๆ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะคิวชู ประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะที่เป็นเกาะต่างๆ วางเรียงตัวทอดยาวเป็นเส้นโค้งไปจนถึงไต้หวัน คิดเป็นระยะทางทอดยาวประมาณ 1,200 กิโลเมตรทางบริเวณคาบสมุทรฟิลิปปินส์ ซึ่งล้อมรอบไปด้วยทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิก ถือได้ว่าเป็นดินแดนของประเทศญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากเกาะฮอนชูมากที่สุด มีประชากร (เฉพาะชาวญี่ปุ่น) ที่อาศัยอยู่ที่นี่ประมาณ 1.423 ล้านคน มีเมืองหลวงของจังหวัดชื่อว่าเมือง “นะฮะ” โดยมีเกาะเล็กเกาะน้อยประมาณ 60 เกาะ โดยมีเกาะโอคินาวาเป็นเกาะหลักที่มีความสำคัญที่สุด (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 544) เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางการปกครอง การค้า เศรษฐกิจ การทหาร และการท่องเที่ยว และยังเป็นที่ตั้งของฐานทัพของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เคยเข้ามายึดครองหมู่เกาะนี้ในอดีตและยังคงวางกองกำลังทางทหารเพื่อความมั่นคงในภูมิภาค ณ ที่นี้มาจนถึง

ภาพที่ 6 ปราสาทซุริซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของโอคินาวา
สมัยเป็นราชอาณาจักรริวกิวในอดีต

ที่มา: https://yujinishuge.files.wordpress.com/2012/01/091210_top.jpg

ปัจจุบัน นอกจากนี้อีกยังมีเกาะอื่นๆ ที่มีความสำคัญที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกันอีกหลายเกาะ เช่น เกาะมียะโกะ เกาะยะเยะยะมะ เกาะเซ็งกะกุ เป็นต้น (ชาธร โชคภัทร และ ธนา สภารักษ์ปัญญา, 2556, น. 3)

ด้วยความที่โอคินาวาเคยเป็นดินแดนที่มีความยิ่งใหญ่และมีระบบการปกครองเป็นของตนเองมาก่อน ทำให้โอคินาวามีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากการซึมซับวัฒนธรรมที่ได้เข้ามาผสมผสานในช่วงเวลาต่างๆ และกลายเป็นวัฒนธรรมที่เข้ามามีบทบาทต่อตนเองอย่างมาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปในที่สุดความหลากหลายเหล่านั้นแม้จะได้หลอมรวมจนมาเป็นวัฒนธรรมใหม่ของโอคินาวา แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของโอคินาวาดั้งเดิมถูกผสมผสานไปจนหมด ในทางตรงข้ามกลับมีความเข้มแข็งและโดดเด่นมากขึ้นเรื่อยๆ

ที่ผ่านมารัฐบาลกลางของญี่ปุ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญกับหมู่เกาะโอคินาวามากนัก ส่วนหนึ่งอาจด้วยเหตุผลที่เป็นดินแดนที่ห่างไกล ประกอบกับการคมนาคมในอดีตไม่สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกเหมือนทุกวันนี้ แต่ในปัจจุบันโอคินาวาได้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของญี่ปุ่นไปแล้ว และยังเป็นพื้นที่จุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางการทหารทั้งสำหรับญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา

“โอคินาวา” นับเป็นเมืองท่าที่สำคัญในอดีต ซึ่งปรากฏหลักฐานจากหนังสือเอกสารต่างๆ ว่ามีเรือสำเภาจากประเทศและดินแดนต่างๆ เข้ามาติดต่อค้าขาย ณ เมืองนี้อยู่สม่ำเสมอ เช่น เรือสำเภาจากประเทศจีน และเรือสำเภาจากดินแดนที่เรียกว่า “นัมบัน” ซึ่งสันนิษฐานว่าคำว่านัมบันน่าจะหมายถึงประเทศที่อยู่ทางทะเลใต้ ยังมีการระบุถึงเมืองต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายประเทศ อาทิ ขวา สุมาตรา รวมทั้งเมืองสำคัญใน

สยามขณะนั้น คือ อยุธยาและปัตตานีด้วยเช่นกัน (นภคกุล ทิพย์รัตน์, 2550, น. 29)

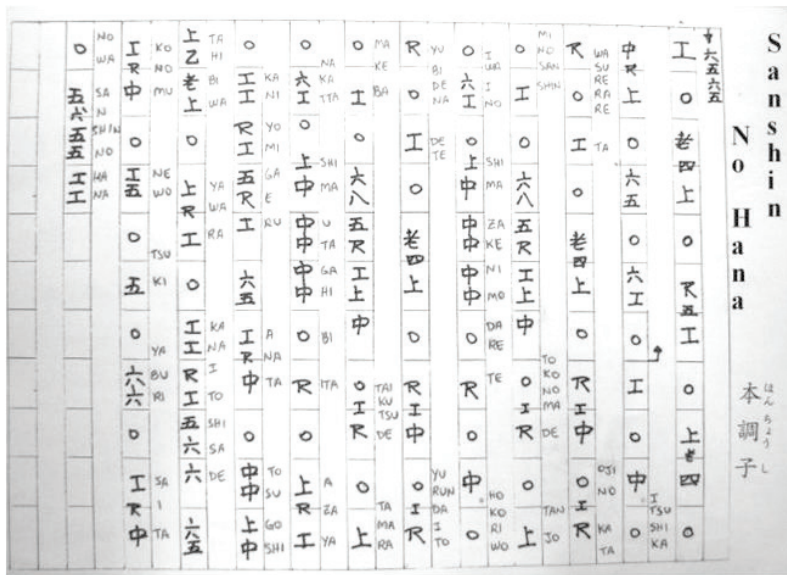
จากประวัติศาสตร์ที่ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับโอคินาวาและประเทศที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น พบว่าจีนและเกาหลีนับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามามีบทบาทในโอคินาวามากที่สุด และเข้ามาก่อนที่จะญี่ปุ่นจะเข้ามายึดครองโอคินาวา (William P. Malm, 1959, p. 266) ทำให้วัฒนธรรมส่วนต่างๆ รวมทั้งการดนตรีและการแสดงของโอคินาวาได้รับอิทธิพลจากจีนค่อนข้างมาก และโดดเด่นมากกว่าวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ สำหรับเกาหลีนั้นแม้ว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับโอคินาวาไม่น้อยไปกว่าจีนก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของเกาหลีแล้วก็จะพบว่าวัฒนธรรมของเกาหลีนั่นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของจีนเช่นเดียวกัน และวัฒนธรรมจีนที่เข้ามายังโอคินาวาแม้ส่วนหนึ่งจะผ่านมาทางคาบสมุทรเกาหลีก่อนเข้ามายังโอคินาวาก็ตาม ก็ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ดนตรีโอคินาวาจะมีความใกล้เคียงกับดนตรีจีนอยู่มาก แต่ดนตรีโอคินาวาก็ยังคงเป็นดนตรีที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเองผสมผสานอยู่อย่างเด่นชัด ทั้งเรื่องของภาษาที่เป็นคำร้องภาษาถิ่นดั้งเดิมของโอคินาวาและการร่ายรำประกอบที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ตลอดจนเอกลักษณ์ที่มีการขับร้องประกอบการบรรเลงด้วยพิณสามสายพื้นเมืองของตนเองที่เรียกว่า “ซันชิน” อย่างเหนียวแน่น (William P. Malm, 1959, p. 267) ด้วยความที่สภาพที่ตั้งของโอคินาวาตั้งอยู่ในบริเวณเส้นศูนย์สูตรทำให้ที่นี่มีสภาพอากาศที่ร้อน สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่ทำเครื่องดนตรีจึงประกอบด้วยสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยเรื่องสภาพภูมิประเทศดังกล่าวนี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์ในการทำเครื่องดนตรี

ภาพที่ 7 การบรรเลงซันชินประกอบการแสดงพื้นเมือง
(โดย ผู้เขียน)

“ซันชิน” แม้ว่าจะทำมาจากไม้เนื้อแข็ง เช่นเดียวกับกับ “ซามิเซ็น” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักประเภทเดียวกันของเกาะฮอนชู แต่ความแตกต่างนั้นนอกจากขนาดของซันชินจะเล็กกว่าซามิเซ็นแล้ว หน้าที่นำมาซึ่งทำเครื่องดนตรีก็มีความแตกต่างกันด้วย ซึ่งหากเป็นซันชินของโอคินาวาจะซึงด้วยหนัง (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 544) ซึ่งเป็นสัตว์ที่พบได้โดยทั่วไปในเขตอากาศร้อนชื้นใกล้เส้นศูนย์สูตรเช่นเดียวกับหนังหน้าขอของซอด้วงของไทยและซอหลายชนิดของประเทศต่างๆ ในเขตเมืองร้อนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่หากเป็นซามิเซ็นของเกาะฮอนชูแล้ว ซามิเซ็นของเกาะฮอนชูจะซึงด้วยหนังแมวหรือหนังสุนัขเป็นส่วนใหญ่ (ยูกิโอะ ฮัตโตริ และคณะ, 2554, น. 96) ส่วนไม้ดีดของโอคินาวาจะทำจากไม้หรือกระดูกสัตว์ เช่น กระดูกโค (ควาย) ที่เป็นสัตว์ที่หาได้ง่ายในโอคินาวาเป็นรูปแท่งโค้งงอสำหรับสวมนด้วยนิ้วชี้และใช้ดีด และบางครั้งยังมีการนำวัสดุอื่นมาทดแทน

เช่น พลาสติก หรือ เรซิน (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 544) ขณะที่ไม้ดีดซามิเซ็นของฮอนชูจะทำมาจากไม้เนื้อแข็งและมีลักษณะคล้ายทัฟฟี่ที่มีด้ามจับ แต่ส่วนที่ดีดสายจะทำเป็นแผ่นแบนเรียบแต่ถ้าเป็นไม้ดีดแบบดั้งเดิมจะทำจากหนังเต่า (ยูกิโอะ ฮัตโตริ และคณะ, 2554, น. 96) สำหรับการบรรเลงนั้น แต่เดิมซันชินมักจะบรรเลงเดี่ยวประกอบการขับร้องเป็นหลัก ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ของบทเพลงโอคินาวาจะเป็นการสะท้อนสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงค่านิยม ความภาคภูมิใจในตัวตนของชาวโอคินาวา โดยบางครั้งเนื้อร้องในบทเพลงที่ปรากฏนั้นคนญี่ปุ่นโดยทั่วไป หรือแม้แต่ชาวโอคินาวาบางคนก็อาจไม่เข้าใจความหมายที่ชัดเจน เพราะความไม่เข้าใจในเรื่องของภาษาถิ่นดีพอเนื่องจากเนื้อร้องของเพลงบางส่วนยังเป็นภาษาโบราณของชาวโอคินาวาที่ไม่ได้ใช้สื่อสารเป็นภาษาหลักกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันมากนัก (Stanley Sadie (ed.), 1980, pp. 544 - 545)

ภาพที่ 8 โน้ตเพลงฮะนะของโอดินาวาที่มีการบันทึกแบบดั้งเดิมด้วยอักษรโรมันจิและคันจิ
ที่มา: <http://shamisenbr.blogspot.com/2010/10/begin-sanshin-no-hana.html>

ภาพที่ 9 โน้ตเพลง 安里屋ユンタ (เพลงอะสะโตะยะฮุนตะ) ของโอคินาวาที่บ้านทีกแบบโน้ตตะวันตก
ที่มา: <http://www.respect-record.co.jp/discs/res150.html>

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของ
โอคินาวาและจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ตั้งของ
หมู่เกาะโอคินาวานั้น ทำให้เห็นว่าประวัติศาสตร์
และสภาพภูมิประเทศได้ส่งผลโดยตรงกับลักษณะ
ทางดนตรี ประกอบกับเป็นเมืองที่ถูกเข้ามาปกครอง
จากหลายชนชาติ แต่ชาวโอคินาวาก็ยังคงรักษา

ความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ด้วยการเลือกรับปรับ
ใช้วัฒนธรรมต่างชาติภายใต้บริบททางสังคมและ
วัฒนธรรม แม้แต่วัฒนธรรมส่วนกลางจากเกาะ
ฮอนชู ซึ่งเป็นดินแดนหลักของญี่ปุ่นเองก็ยังไม่
สามารถเข้ามาซึมซับแทนที่วัฒนธรรมของโอคินาวา
ได้อย่างเบ็ดเสร็จเหมือนพื้นที่อื่นๆ

5.3 ปัจจัยของการดำรงอยู่ของคนตรีชาติพันธุ์ในเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา

จากลักษณะเฉพาะและลักษณะทางดนตรีชาติพันธุ์ของเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา ดังที่กล่าวไปข้างต้นนั้นทำให้พบว่า การดำรงอยู่ของคนตรีชาติพันธุ์ของทั้ง 2 เกาะมีทั้งปัจจัยที่เหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

1) **ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์** ประวัติของเกาะทั้ง 2 แห่งแม้จะมีที่มาที่ไปที่แตกต่างกัน แต่ก็ต่างส่งผลกระทบให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมทางดนตรีที่เป็นแนวทางของตนเองมาแต่ครั้งอดีตของคนตรีชาติพันธุ์ในแต่ละพื้นที่ทั้งสิ้น ซึ่งประวัติศาสตร์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถลบเลือนออกไปจากหลักฐานที่ปรากฏหรือความทรงจำที่ถ่ายทอดออกมาจากรุ่นสู่รุ่นได้ ดังนั้น วัฒนธรรมทางด้านดนตรีที่เป็นดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ของเกาะทั้ง 2 แห่ง จึงถูกสร้างและอยู่ในประวัติศาสตร์ของแต่ละแห่ง ซึ่งส่งผลต่อการดำรงอยู่ในฐานะที่ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อเท็จจริงในปรากฏการณ์นั้นๆ และการดำรงอยู่ตามไปด้วย

2) **ปัจจัยด้านสภาพทางภูมิประเทศและภูมิศาสตร์** สภาพที่ตั้งของเกาะทั้ง 2 ถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ทางด้านดนตรี และส่งผลต่อการดำรงอยู่ของคนตรีได้เป็นอย่างดีเช่นกัน และยังมีส่วนสำคัญทำให้เกิดความโดดเด่นของคนตรีของทั้ง 2 เกาะที่แตกต่างจากดนตรีของญี่ปุ่นในเกาะฮอนชูซึ่งอยู่ในส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การผลิตเครื่องดนตรี บทเพลง บทบาทและหน้าที่ของคนตรีในสังคม ตลอดจนบริบททางด้านดนตรีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ แต่ประการที่สำคัญคือ การที่พื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีสภาพเป็นเกาะและมีสภาพอากาศที่แตกต่างจากส่วนกลาง ทำให้การเข้าถึงของวัฒนธรรม

ส่วนกลางของญี่ปุ่นเป็นไปได้ยากกว่า หรือหากจะเข้ามาได้ก็ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศของพื้นที่เกาะทั้ง 2 แห่งนั่นเอง

3) **ปัจจัยด้านชาติพันธุ์และความเข้มแข็งของชุมชน** ซึ่งทั้ง 2 เกาะต่างมีฐานเดิมในเรื่องชาติพันธุ์ที่ชัดเจนแตกต่างจากส่วนกลางและมีความผูกพันรักใคร่สามัคคีในฐานะที่เป็นสังคมชนบท ดังนั้น จึงเป็นเรื่องปกติที่คนที่แตกต่างทางชาติพันธุ์ย่อมมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ต่างกันและยอมรับรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้น ปัจจัยเรื่องของชาติพันธุ์ในแต่ละพื้นที่จึงนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนตรีชาติพันธุ์ของทั้ง 2 เกาะนี้ยังคงดำรงอยู่ แต่ก็มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ในส่วนของเกาะฮอกไกโดนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ไอนุซึ่งเป็นชาติพันธุ์ของเกาะมีจำนวนน้อยมากในปัจจุบัน ดังนั้น รูปแบบและความเป็นตัวตนทางด้านดนตรีจึงอยู่เฉพาะในหมู่ชาวไอนุในวงจำกัด (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 548) ขณะที่ในโอคินาวานั้น ประชากรแทบทั้งหมดหรือส่วนใหญ่เป็นชาวโอคินาวาดั้งเดิม ดังนั้น วัฒนธรรมดนตรีชาติพันธุ์ของโอคินาวาจึงได้รับความนิยมและปรากฏในวงกว้างอย่างทั่วถึงทั้งพื้นที่โอคินาวามากกว่าเมื่อเทียบกับเกาะฮอกไกโด

4) **ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากรัฐบาล** ด้วยลักษณะเฉพาะและบริบทต่างๆ ที่ทั้ง 2 เกาะมีความเป็นตัวของตัวเองมาตั้งแต่ครั้งอดีตและแตกต่างจากส่วนกลางค่อนข้างมาก ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องให้ความสำคัญในการสร้างความภูมิใจในเอกลักษณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในลักษณะความคิดที่เกิดการขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างกัน เพราะรัฐบาลญี่ปุ่นตระหนักดีว่าพื้นที่แต่เดิมของแต่ละเกาะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยเฉพาะที่หมู่เกาะโอคินาวาที่เคยเป็นประเทศราชมาก่อน ย่อมจะมีความรู้สึกอ่อนไหวมากกว่าหากจะต้องรับและทำทุกอย่างจากส่วนกลางที่อาจมีวัฒนธรรม

ที่ไม่สอดคล้องหรือทับซ้อนกับวัฒนธรรมเดิมของตน ดังนั้นการสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมให้ยังคงอยู่จึงมีความสำคัญยิ่ง

5) ปัจจัยด้านการท่องเที่ยว เนื่องด้วยทั้งเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวาต่างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของญี่ปุ่น ดังนั้น การส่งเสริมการส่งออกซึ่งวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึงเรื่องราวทางด้านดนตรีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและโน้มน้าวให้ผู้คนเข้ามาเยี่ยมชมจึงมีส่วนสำคัญยิ่ง ดังนั้น ภาคส่วนต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชนในพื้นที่ รวมถึงสถาบันการศึกษา จึงมีความพยายามในการส่งเสริมดนตรีชาติพันธุ์เหล่านี้ให้คงอยู่ เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตามไปด้วย จึงทำให้ดนตรีชาติพันธุ์ทั้ง 2 เกาะยังคงดำรงอยู่ได้ อย่างไรก็ตามการสนับสนุนในลักษณะนี้ก็มีผลในทางตรงกันข้าม เนื่องจากรูปแบบและวิธีการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว นั้น มักจะเป็นการนำเสนอให้เหมาะสมกับเวลาและธุรกิจการท่องเที่ยว ดังนั้น อาจทำให้รูปแบบและบทบาทของดนตรีในสังคมทั้ง 2 แห่งที่ถูกต้องตามแบบแผนผิดเพี้ยนไปจากแบบแผนดั้งเดิมแท้ไปได้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของในส่วนของคนตรีสังคีตลักษณะทางดนตรี ระหว่างดนตรีฮอกไกโดและดนตรีหมู่เกาะโอคินาวากับดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้น พบว่ามีลักษณะสำคัญที่คล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ดนตรีดั้งเดิมส่วนใหญ่จะเป็นดนตรีที่ใช้เสียง 5 โทนเสียงหลักเช่นเดียวกันเกือบทั้งหมด ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญทางด้านดนตรีของเอเชียตะวันออก สำหรับจังหวะที่ใช้จะปรากฏเป็นจังหวะหลักแบบคู่เท่านั้น คือ แบบ 2/4 และ 4/4 จังหวะ ไม่ปรากฏบทเพลงที่ใช้ 3/4 จังหวะ (Stanley Sadie (ed.), 1980, p. 545) เว้นแต่บทเพลงสมัยใหม่หรือประยุกต์มาจากดนตรีตะวันตก

6. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของดนตรีชาติพันธุ์ในประเทศญี่ปุ่นระหว่างเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา” นั้นจะเห็นว่า แม้ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นจะมีความเข้มแข็งด้านจิตสำนึกในเชิงความรู้สึกร่วมในความเป็นญี่ปุ่น ที่เกิดจากความพยายามในอดีตที่ต้องการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของผู้คนในประเทศที่เคยแยกเป็นกลุ่มเหล่าต่างๆ ให้กลับมาเป็นหนึ่งเดียวจนสำเร็จ และส่งผลให้วัฒนธรรมตามท้องถิ่นต่างๆ ที่เคยปรากฏตามพื้นที่แต่ละแห่งที่บางแห่งเคยมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองได้ถูกลอมรวมกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมหนึ่งเดียวไปด้วยกันเกือบทั้งหมดแล้วก็ตาม แต่ทว่ายังมีพื้นที่บางแห่งซึ่งแม้จะถูกหลอมรวมกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศญี่ปุ่นไปแล้วในปัจจุบัน ก็ยังคงรักษาความเป็นตัวตนดั้งเดิมของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น ที่เห็นได้ชัดเจนคือบริเวณเกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่ทั้ง 2 แห่งนี้ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในพื้นที่เกาะฮอกไกโดและหมู่เกาะโอคินาวา

การดำรงอยู่ดังกล่าวนี้เกิดจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างของสาเหตุแห่งการดำรงอยู่ สาเหตุแห่งการดำรงอยู่ของดนตรีพื้นเมืองในเกาะทั้ง 2 แห่งที่เหมือนกัน ได้แก่ สภาพที่ตั้งของทั้ง 2 แห่งที่มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศแตกต่างจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศญี่ปุ่น กล่าวคือ ฮอกไกโดอยู่ทางตอนบนสุดของประเทศ แต่โอคินาวาอยู่ทางตอนล่างสุดของประเทศ ซึ่งปัจจัยด้านนี้ส่งผลต่อการเกิดเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของดนตรีและการยากต่อการเข้ามามีอิทธิพลหรือการผสมผสานจาก

ดนตรีในลักษณะอื่น ส่วนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่แต่ละแห่งเนื่องจากความโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างจากผู้คนส่วนใหญ่ในประเทศ หรือการที่ดนตรีเหล่านี้มีความแปลกโดดเด่นและแตกต่างจากวัฒนธรรมส่วนกลางจึงสามารถนำมาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและประกอบอาชีพได้อีกช่องทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่ทั้ง 2 แห่งที่มีทั้งการเข้ามายึดครองและการปรองดองกับกลุ่มชาติพันธุ์เดิมของส่วนการปกครองกลางของญี่ปุ่นก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของทั้ง 2 เกาะหายไป แต่ในทางกลับกัน กลับมีส่วนช่วยให้สังคมและชุมชนในพื้นที่นั้นเกิดความเข้มแข็งและการรักษาความเป็นตัวตนดั้งเดิมของวัฒนธรรมนั้นไว้อย่างเหนียวแน่นตามไปด้วย

การศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่า การรวมกันเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวนั้น ไม่จำเป็นต้องมาจากวิธีคิดด้วยการบีบเค้นเพื่อการยอมรับวัฒนธรรมส่วนกลาง แต่หากสามารถหาทางออกได้ร่วมกันได้ด้วยวิธีคิดในการยอมรับซึ่งกันและกันในความแตกต่างก็จะทำให้เกิดความผสมกลมเกลียวเป็นหนึ่งได้และยังสามารถถร่อยรั่วทางประวัติศาสตร์ในแง่ที่ไม่ดีที่เคยมีมาได้อีกด้วย ที่สำคัญในความต่างนั้นไม่ได้มีความหมายถึงการแตกแยกเพียงแง่มุมเดียวเสมอไป แต่ความแตกต่างยังอาจหมายถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสังคมหรือชุมชนนั้นที่แสดงถึงการอยู่ร่วมกันโดยไม่ขัดแย้งกันด้วยการเคารพในความเป็นตัวตนที่อาจแตกต่างซึ่งกันและกันนั่นเอง ดังเช่นกรณีศึกษาเกี่ยวกับดนตรีชาติพันธุ์ในญี่ปุ่นครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาธร โชคภัทระ และ ธนนา สารักษ์ปัญญา. (2556). *คู่มือนักท่องเที่ยวโอกินาวา*. กรุงเทพฯ: อทิตตา พับลิเคชั่น.
- นภดล ทิพย์รัตน์. (2550). กางาคู : ดนตรีในราชสำนักญี่ปุ่น (ตอนที่ 1) *เพลงดนตรี*, 12(11), 29-35.
- นภดล ทิพย์รัตน์. (2550). กางาคู : ดนตรีในราชสำนักญี่ปุ่น (ตอนที่ 2) *เพลงดนตรี*, 12(12), 29-34.
- วศิน เพิ่มทรัพย์. (2556). *ฮอกไกโดคนเดียวเที่ยวได้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- ไอกาวา ทสึโมโตะ และคณะ (แต่ง). ปราณี จงสุจริตธรรม ผกาทิพย์ สกุลครู และคณะ (แปล). (2549). *ญี่ปุ่น 360 องศา*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ฮัตโตริ ยูกิโอะ อิชิตะ อิโรมิ ยามาโมโตะ เซอิจิโร (แต่ง). กิ่งดาว ไตรยสุนันท์ (แปล). (2554). *เรียกแบบญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สสท.
- Stanley Sadie. (ed.). 1980. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan Publishers Limited.
- William P. Malm. (1959). *Traditional Japanese Music and Musical Instruments*. New York: Kodansha Europe.
- 金本正武. (1998). 『音楽教科業論』. 千葉大学.
- チッパヤラト・ノッパドン. (2004). 『日本とタイにおける中学校音楽教育課程の比較』. 千葉大学.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับการเตรียมบทความต้นฉบับ

วารสาร jsn Journal เปิดรับบทความวิชาการหรือบทความวิจัยต้นฉบับจากอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ที่ทำงานวิชาการเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษา บทความที่ส่งมายังกองบรรณาธิการเพื่อรับการพิจารณาสำหรับตีพิมพ์ต้องเป็นต้นฉบับที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น บทความอาจเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ รูปแบบของการจัดเตรียมบทความจะต้องเป็นไปตามแนวทางของวารสาร ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร บทความจะต้องผ่านการอ่านและการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ หรือ ผู้รู้เสมอกัน ด้วยระบบปกปิดชื่อ หนึ่งบทความจะมีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอย่างน้อย 2 ท่าน

แนวทางการจัดเตรียมต้นฉบับ

บทความต้นฉบับที่จะเสนอเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 โดยจัดหน้ากระดาษด้วยขนาดมาตรฐาน บทความต้นฉบับจะประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่หนึ่ง (หน้าแรก) ระบุ ชื่อบทความ ชื่อ-สกุลผู้เขียน สังกัด บทคัดย่อ คำสำคัญ 3-5 คำ และเชิงอรรถที่ระบุชื่อ ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อของผู้เขียน เป็นภาษาไทย

ส่วนที่สอง (หน้าที่สอง) มีรายละเอียดเหมือนในหน้าแรกทุกประการ โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ

ส่วนที่สาม (ตั้งแต่หน้าที่สามเป็นต้นไป) เป็นเนื้อหาของบทความโดยเรียงลำดับตามมาตรฐานปกติของการเขียนบทความ ทั้งนี้ ผู้เขียนควรใช้ตัวเลขอารบิกในการเรียงลำดับองค์ประกอบของบทความในส่วนของบทนำจนถึงบทสรุป

ส่วนที่สี่ เอกสารอ้างอิงหรือภาคผนวก (ถ้ามี) ให้เขียนต่อท้ายจากบทสรุปตามลำดับโดยไม่ต้องใช้ตัวเลขในการเรียงลำดับ การจัดทำเอกสารอ้างอิงให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association)

รูปแบบของการนำเสนอ

การเตรียมต้นฉบับบทความให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัด single space กรณีตัวอักษรภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษร Th Sarabun PSK/Th Sarabun New ขนาดของตัวอักษรที่ใช้มีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อบทความ: ตัวเข้ม ขนาด 20 พอยท์
2. ชื่อ-สกุลของผู้เขียน: ตัวเข้ม ขนาด 16 พอยท์ (สังกัดของผู้เขียน: ตัวเอียง ขนาด 16 พอยท์)
3. บทคัดย่อ: ตัวปกติ ขนาด 16 พอยท์ (ไม่เกิน 10 บรรทัด)
4. คำสำคัญ: ตัวปกติ ขนาด 16 พอยท์ (ไม่เกิน 5 คำ)
5. หัวเรื่อง: ระดับต้น (เช่น 1.XXX, 5.XXX, เอกสารอ้างอิง, ภาคผนวก) ตัวเข้ม ขนาด 18 พอยท์, ระดับรองลงไป (เช่น 1.1, 2.1.3) ตัวเข้ม ขนาด 16 พอยท์
6. เนื้อหา: ตัวปกติ ขนาด 16 พอยท์
7. เชิงอรรถในหน้าแรกและหน้าที่สอง: ตัวปกติ ขนาด 12 พอยท์ (มีสองส่วน)
 - * รายละเอียดบางประการที่ผู้เขียนต้องการระบุเกี่ยวกับบทความ กิตติกรรมประกาศ ฯลฯ
8. เชิงอรรถในเนื้อหาบทความ: เขียนไว้ในแต่ละหน้า ตัวปกติ ขนาด 12 พอยท์ เรียงลำดับด้วยตัวเลขอารบิก
9. ตาราง: ตัวเข้มหรือตัวปกติ ขนาด ไม่เกิน 16 พอยท์ (ตามความเหมาะสม)
10. เอกสารอ้างอิง: ตัวปกติ ขนาด 16 พอยท์
11. ภาคผนวก: ตัวปกติ ขนาด 16 พอยท์
12. หากมีความจำเป็นต้องใช้ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นให้ใช้ MS Mincho ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นที่ใช้โดยทั่วไปในเนื้อหาให้มีขนาด 10.5 พอยท์ หากเป็นการใช้ภาษาญี่ปุ่นในส่วนอื่นๆ ของบทความให้ปรับขนาดตามความเหมาะสมโดยยึดถือหลักเกณฑ์ข้างต้น

ตารางและภาพ

ผู้เขียนจะต้องเรียงลำดับตารางและภาพโดยใช้ตัวเลขอารบิก (เช่น ตารางที่ 1 ภาพที่ 2) และต้องระบุชื่อตารางและภาพหลังตัวเลขด้วย ชื่อตารางกำกับไว้เหนือตาราง ชื่อแผนภูมิ รูปภาพ กำกับไว้ใต้ภาพ ขนาดของตัวอักษรในตารางและภาพใช้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยพิจารณาตามความเหมาะสม ความสวยงาม และลักษณะของเนื้อหา ต้องระบุแหล่งที่มาของตารางและภาพให้ครบถ้วน หากเป็นผลการศึกษาหรือเรียบเรียงโดยผู้เขียน ให้ระบุด้วย เช่น คำนวณ/เรียบเรียง/สรุปโดยผู้เขียน

การอ้างอิงในเนื้อหาและรายการเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุชื่อสกุลของผู้เขียน ตามด้วยปีที่พิมพ์และเลขหน้าภายในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น กรณีหนังสือ บทความในวารสาร หรือรายงานวิจัย (อ้างศักดิ์อายุวัฒน์, 2547, น. 20) หรือ (Feuchtwanger, 2002, p. 99) กรณีหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, น. 37) หรือ (Merriam-Webster's collegiate dictionary, 1993, p. 125) กรณีเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (ชวนะภวานันท์, 2548) หรือ (Lesley University, 2005)

ในการจัดทำรายการเอกสารอ้างอิงขอให้ใส่ใจใน 4 หัวข้อต่อไปนี้ 1) การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงตามพจนานุกรม 2) การใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ และการเว้นวรรค 3) การใช้ตัวอักษรใหญ่ หรือ เล็ก และ 4) การขีดเส้นใต้ ข้อมูลพื้นฐาน และตัวอย่างกรณีการอ้างอิงที่ใช้กันทั่วไปกรุณาดูตามตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (Examples of References list) ด้านล่าง สำหรับรายละเอียดอื่นๆ ขอให้ศึกษาจาก *American Psychological Association (APA) 6th edition style Examples*. from www.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf.

Criteria and guidelines for preparing the original copy of an article

The “jsn Journal” welcomes original academic articles or research papers written by professors, scholars, researchers, students, and private persons that are working in the area of Japanese studies. The articles to be submitted to the editor’s office consideration to be published must not have been published before and also must not be subject to the consideration process for publication in other journals or media. The article may be written in Thai or English, and must be written in the format provided by the Journal. Before the article is approved, it will be read and assessed by an expert in the field of knowledge pertaining to the article, with the assessment method being the double-blind reviewer system. Each article is assigned to at least 2 reviewers.

Preparing the article

The article to be considered for publication in the Journal should not be longer than 20 pages (A4) with standard page layout. The original copy must consist of three sections. The first section (first page) contains the name of the article, first and last name of the author, his/her affiliation, the abstract, keywords, and a footnote in the Thai language. The second section (second page) contains the same information as in section 1, but in English. The third section (from the third page onwards) is the main part of the article written in the standard order for article composition. The author should number the paragraphs from the preface to the conclusion using Arabic numerals in sequence. If there is a reference list or appendix, it should be attached at the end of the conclusion without being numbered. The reference list must comply with APA (American Psychological Association) format.

Presentation format

The article must be written using single-space format, and Th Sarabun PSK or Th Sarabun New must be used as the font type for both the Thai and English languages. The sizes of the fonts are as follows:

1. **Name of the article:** 20 point size.
2. **First and last name of author:** 16 point in bold (affiliation: 16 point in italics).
3. **Abstract:** normal font, 16 point (maximum 10 lines).
4. **Keywords:** normal font, 16 point (maximum 5 words).
5. **Headings:** first level (i.e. 1.xxx, 5.xxx. reference list, and appendix), 18 point in bold, second level and so on (i.e. 1.1, 2.1.3), 16 point in bold.
6. **Main content:** normal font, 16 point.
7. **Footnotes in the first and second pages:** normal font, 12 point (there are 2 possible types of footnotes):
 - a. *Information that the author wishes to add about the article such as acknowledgements.
 - b. **Specifying academic titles or other titles of the author, an address, and an e-mail by following this format:
Associate Professor (Dr.)....., Contact Address:, e-mail:
8. **Footnotes in the main content:** written in each page in normal 12 point font in Arabic number sequence.
9. **Table:** bold or normal font, not larger than 16 point (as suitable).
10. **Reference list:** normal font, 16 point.
11. **Appendix:** normal font, 16 point.
12. **Others:** If Japanese characters are required, the author must select MS Mincho font. The size of the Japanese characters used generally in the main content is 10.5 point (same size as 16-point Th Sarabun PSK or Th Sarabun New characters). If Japanese characters appear in other parts of the article, their size should be adjusted to the most suitable size by following the aforementioned criteria.

Tables and figures

The author must place tables and figures in Arabic numerical sequence (i.e. Table 1, Figure 2) and specify the name of the table and figure after the number. The table title must be typed in the top row of the table. The title for the figure is placed directly below the figure. The font size in the table and figure should follow the aforementioned criteria and according to the suitability, appearance, and style of the content. The complete source of a table and figure must be included. If it is the work of the author, the source must be entered as “Calculated/written/summarized by the author.”

Citation in text and References list

The citations in text and references list should give readers enough information to locate each source. To refer to the content, the first and last name of the author must be detailed, followed by the year of publication and the relevant page number in parentheses. For instance, in the case of a book, article in a journal, or a research paper: (ธำรงค์ดี อายุวัฒน์, 2547, น. 20) or (Feuchtwanger, 2002, p. 99). In the case of a reference book: (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, น. 37) or (Merriam-Webster’s collegiate dictionary, 1993, p. 125). And in the case of an e-document (ชวนะ ภวานันท์, 2548) or (Lesley University, 2005).

When compiling a reference list, please pay particular attention to the following: 1) sequence; 2) punctuation and spacing; 3) capitalization; and 4) underlining. This guide covers basic information and examples for the most common types of citations. For full information, please consult *American Psychological Association (APA) 6th edition style Examples*. from www.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (Examples of References list)

หนังสือ (Books)

อรรถยา สุวรรณระดา. (2555). *ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Wood, E. W., Jr. (2006). *Worshipping the myths of World War II: Reflections on America's dedication to war*. Washington, DC: Potomac Books.

Rogers, T. T., & McClelland, J. L. (2004). *Semantic cognition: A parallel distributed processing approach*. Cambridge, MA: MIT Press.

Oguma, E. (1995). *Tanitsu minzoku banashi no kigen: "Nihonjin" no jigazou no keifu* [The myth of the homogeneous nation: Genealogy of "Japanese people's" self-portrait]. Tokyo: Shinyo Sha.

小熊 英二. (1995). 『単一民族話の起源<日本人>の自画像の系譜』. 東京: 新曜社.

หนังสือแปล (Translated books)

ฟูจิโตะ ชิโมยามะ. (2553). *รู้ไว้ ก่อนใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่น* [The Rules of Living in Japan] (ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สสท. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ.2008)

Oguma, E. (2002). *A genealogy of 'Japanese' self-images* (D. Askew, Trans.). Melbourne: Trans Pacific Press. (Original work published 1996)

ホワイト, W.F. (2000). 『ストリート・コーナー・ソサエティ』 (*Street corner society*) (奥田道大, 有里典三 訳), 東京: 有斐閣. (原著1993年)

บทความในหนังสือที่มีบรรณาธิการ (Article in an edited book)

สุมิตร คุณานุกร. (2520). การวางแผนการสอน ในไฟทอรี่ สีนลาร์ตัน (บรรณาธิการ), *คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน*. (น. 58-69). กรุงเทพฯ: หน่วยพัฒนาคณาจารย์ฝ่ายวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Gill, M. J., & Sypher, B. D. (2009). Workplace incivility and organizational trust. In P. Lutgen-Sandvik & B. D. Sypher (Eds.), *Destructive organizational communication: Processes, consequences, and constructive ways of organizing* (pp. 53-73). New York, NY: Taylor & Francis.

砂川有里子(2013).「コーパスを活用した類義語研究—複合辞「ニツレテ」と「ニシタガッテ」—」藤田保幸(編),『形式語研究論集』(35-60). 大阪:和泉書院.

บทความในวารสาร (Journal articles)

ประมูล สัจจิต. (2541). ปัญหาและแนวทางแก้ไขเศรษฐกิจไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 19 (2), 34-39.

Carlson, L. A. (2003). Existential theory: Helping school counselors attend to youth at risk for violence. *Professional School Counseling*, 6(5), 10-15.

Landman, Fred (1989a). Groups, I. *Linguistics and Philosophy*, 12 (5), 559-605.

Landman, Fred (1989b). Groups, II. *Linguistics and Philosophy*, 12 (6), 723-744.

หมายเหตุ: กรณีที่อ้างอิงหลายบทความจากผู้เขียนคนเดียวกันให้กำกับที่หลังปีด้วยอักษร a b c ตามลำดับ

坂本正(1993).「英語話者における『て形』形成規則の習得について」『日本語教育』80: 125-135.

รายงานวิจัย รายงานของรัฐบาล (Research Reports, Government Reports)

ฉันทนา บรรพศิริโชติ ห้วนแก้ว. (2535). *การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส: เด็กทำงาน* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health, National Heart, Lung, and Blood Institute. (2003). *Your guide to lowering blood pressure*. (NIH Publication o. 03-5232). Retrieved from http://www.nhlbi.nih.gov/health/public/heart/hbp/hbp_low/hbp_low.pdf

Ministry of Foreign Affairs. (1997, June 12). Peru jiken choosa iinkai no hokoku ni tsuite no Ikeda Gaimu Daijin no kishakaiken [Press interview with Foreign Minister Ikeda on the report of the investigation committee on the Peru Incident]. Ministry of Foreign Affairs, Japan. Retrieved from <http://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/hoka/peru/index.html>

สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ (Computer Software, Databases and Websites)

ชวนะ ภวานันท์. (2548). ธุรกิจสปาไทยนำก้าวไกลไปกว่านี้. ค้นจาก

<http://www.businesstgai.co.th/content.php?data=407720-opinion>

Lesley University. (2005). Basic APA format for citing print materialist media.

Retrieved from <http://lesley.edu/library/guide/citation>

文化庁 (2002). 「国語表記の基準常用漢字表記」, 国語施策情報システム. <http://www.bunka.go.jp/kokugo/main.asp?fl=list&id=1000003929&clc=1000000068>

ไม่มีชื่อผู้แต่ง (No authors)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

More jobs waiting for college grads. (1986, June 17). *Detroit Free Press*, pp. 1A, 3A.

สำนักงานกองบรรณาธิการ (Editorial office of jsn Journal)

Room 606, Faculty of Political Sciences, Thammasat University,
Pranakorn, Phraborom Maha Ratchawang, Bangkok 10200, Thailand
Tel. Fax. 02-221-2422

URL: jsat.or.th

e-mail: jsn.jsat@gmail.com

การประชุมวิชาการญี่ปุ่นศึกษา ครั้งที่ 9 ประจำปี 2558

จัดโดย สมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย (สญศท)

สมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย จัดการประชุมวิชาการเป็นประจำทุกปี โดยมีกิจกรรม ปาฐกถา พิเศษ เวทีสัมมนา และการเสนอผลงานวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษา และในปี 2558 จะจัดในเดือนธันวาคม

สถานที่: โรงแรมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (รายละเอียดจะแจ้งให้ทราบภายหลัง)

เจ้าภาพร่วมจัด: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
กำหนดเวลาเปิดรับบทความดังนี้

31 พฤษภาคม 2558

ปิดรับบทความ

15 มิถุนายน 2558

แจ้งผลบทความที่ผ่าน/ไม่ผ่านการพิจารณา

15 สิงหาคม 2558

ปิดรับบทความที่นำเสนอ (ฉบับเต็ม)

ธันวาคม 2558

นำเสนอผลงาน

บทความวิจัยที่นำเสนอต้องไม่เคยเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน บทความที่ส่งเข้ามาจะได้รับการพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิตั้งน้อย 2 ท่าน รับเฉพาะบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น ผู้นำเสนอสามารถเลือกนำเสนอเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ผลงานที่นำเสนอที่ผ่านการคัดเลือกจะได้รับการพิจารณา ตีพิมพ์ในเอกสารหลังการประชุมวิชาการ หรือ ในวารสาร jsn Journal

สมาคมฯ จึงใคร่ขอเชิญชวนนักวิจัย นักวิชาการ และ นักศึกษาที่สนใจส่งบทความเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษา ในสาขา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ติดต่อสอบถามได้ที่

อีเมล: jsat2015@gmail.com

สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มใบสมัครได้ที่เว็บไซต์สมาคมฯ URL: jsat.or.th

จัดโดย

JSAT

สนับสนุนโดย

The 9th National Conference of Japanese Studies 2015

Organized by Japanese Studies Association in Thailand (JSAT)

Japanese Studies Association in Thailand annually organizes a conference on a specific theme. The conference program will feature a keynote speech, panel discussions, and academic presentations. In 2015, the conference is scheduled for December.

Place: at a hotel in Hatyai, Songkla Province (to be announced later)

Host Institution: Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

Submission Schedule:

31 May 2015	Abstract Submission Deadline
15 June 2015	Accept/Reject Notification Date
15 August 2015	Paper Submission Deadline (Full paper)
December 2015	Presentation

The conference accepts manuscripts of original research that has not been published anywhere else. All submitted papers will be reviewed by a minimum of two reviewers. The conference accepts full paper in Thai and English only. Presenters are allowed to present their papers in Thai or English. Selected papers will be published in the proceedings of the conference or in the “jsn Journal”.

We invite abstract submissions for a research-based paper related to Japan in any relevant area: economics, sociology, politics, linguistics, literature, education or other related areas.

For further information please contact us:

e-mail: jsat2015@gmail.com

The abstract submission form can be downloaded at URL: jsat.or.th

Co-organized by:

JSAT

Supported by:

JSAT

ใบสมัครสมาชิก สมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย

ห้อง 606 ชั้น 6 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์/โทรสาร 02-221-2422

ข้าพเจ้า (นาย,นาง,นางสาว)ตำแหน่งทางวิชาการ.....

Name (In English)

วัน เดือน ปีเกิด..... หมายเลขบัตรประชาชน

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....มือถือ.....อีเมล.....

หน่วยงานตำแหน่ง.....

ที่อยู่หน่วยงาน.....

.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

บุคคลที่สามารถติดต่อได้ กรณีที่ไม่สามารถติดต่อท่านได้

ชื่อ-นามสกุล.....เบอร์โทรศัพท์.....อีเมล.....

เพื่อนสมาชิกสมาคมฯ ที่รู้จัก (ถ้ามี) คือ

1..... 2.....

ข้าพเจ้าขอสมัครเป็นสมาชิกประเภท

() สามัญรายปี (200 บาทต่อปี) () สามัญตลอดชีพ (2,000 บาท)

() วิสามัญ (100 บาทต่อปี) () สถาบัน (200 บาทต่อปี หรือ ตลอดชีพ 2,000 บาท)

☐ หลักฐานประกอบการสมัคร สำเนาบัตรประชาชน/เอกสารรับรองสถาบัน☐ ข้าพเจ้าได้อ่านและยอมรับเงื่อนไขของการเป็นสมาชิกสมาคมฯ

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

วันที่...../...../.....

หมายเหตุ 1. การสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฯ จะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขของสมาคมฯ

2. เมื่อมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพิจารณารับท่านเป็นสมาชิกแล้ว ท่านจะได้รับการติดต่อ

ให้มาชำระค่าลงทะเบียนสมัครสมาชิกและค่าบำรุงรายปี/ตลอดชีพ

ส่วนนี้เฉพาะเจ้าหน้าที่สมาคมฯ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นสมาชิกสมาคมฯ ประเภท () สามัญรายปี () สามัญตลอดชีพ () วิสามัญ () สถาบัน

จากการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่...../..... เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จค่าลงทะเบียน...../.....ลงวันที่...../.....

ลงชื่อ.....นายทะเบียน ลงชื่อ.....นายกสมาคมฯ

(.....)

(.....)

Owner :

Japanese Studies Association in Thailand (JSAT)
Room 606 Faculty of Political Science,
Thammasat University, Prachan Road,
Phraborom Maha Ratchawang, Pranakorn,
Bangkok 10200, Thailand
URL: jsat.or.th, e-mail: jsn.jsat@gmail.com

Issued time : 1 issue per year (December)

ISSN 2229-1997

Editorial Advisory Board

Prof. Dr. Chaiwat Khamchoo *Chulalongkorn University*
Prof. Dr. Attachak Sattayanurak *Chiangmai University*
Assoc. Prof. Dr. Siriporn Wajjwalku *Thammasat University*

Editor

Assoc. Prof. Tasanee Methapisit *Thammasat University*

Associate Editor

Mr. Ekasit Nunbhakdi *Japan Watch Project*

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Pattamawadee Pochanukul
Thammasat University
Assoc. Prof. Dr. Sirimonporn Suriyawongpaisal
Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Dr. Surangsri Tansiangsom *Chulalongkorn University*
Assoc. Prof. Pranee Jongsujarittham *Kasetsart University*
Assoc. Prof. Warintorn Wuwongse *Thammasat University*
Asst. Prof. Dr. Kanlayanee Sitasuwan *Chulalongkorn University*
Asst. Prof. Dr. Chomnard Setisarn *Chulalongkorn University*
Asst. Prof. Dr. Tewich Sawetaiyaram
National Institute of Development Administration
Asst. Prof. Dr. Maitree Inprasitha *Khonkaen University*
Col. Asst. Prof. Dr. Nongluck Limsiri
Panyapiwat Institute of Management
Asst. Prof. Dr. Baranee Boonsong *Naresuan University*
Dr. SaiKaew Tipakorn *Chulalongkorn University*
Dr. Piyawan Asawarachan *Thammasat University*

Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Chantana Chanbanchong *Naresuan University*
Asst. Prof. Dr. Komkrit Karin *Naresuan University*
Asst. Prof. Dr. Nanchaya Mahakhan *Burapha University*
Asst. Prof. Dr. Baranee Boonsong *Naresuan University*
Asst. Prof. Benjang Jaisai Der Arslanian *Chiang Mai University*
Dr. Katewadee Kularbkaew *Naresuan University*
Dr. Atit Pongpanich *Naresuan University*

Journal Manager

Ms. Kamolwann Salakhot

Printed at

Sangsue Co., Ltd.
17/118 Soi Pradipat 1, Pradipat Rd.,
Samsennai, Payathai, Bangkok 10400
www.sangsue.co.th

President Note from Japanese Studies Association in Thailand	v
--	---

Editorial Note	vii
----------------	-----

Conflict and Democracy in Modern Japan Keiichi Tsunekawa	1
---	---

The Problems of Child Poverty in Japan Porntip Wakabayashi	8
---	---

A Comparative Study of The Existence of Ethnic Music in Japan Between Hokkaido and Okinawa Noppadol Tipyarat	23
--	----

Book Review Siriporn Wajjwalku	40
-----------------------------------	----